

รายงานฉบับสมบูรณ์

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : การพัฒนา
ชุดโจทย์วิจัยเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
แบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง

สิงหาคม 2549

รายงานฉบับสมบูรณ์

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: การพัฒนาชุดโจทย์วิจัย
เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัด
สุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย

ผศ.สมศักดิ์ ขอบตรง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชุดโครงการนวัตกรรมการบริหารงานวิจัยของสถาบัน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (เสรี พงศ์พิศ, 2546 : 41) ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการคือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ 2) มีทรัพยากรและผลผลิตมาจากชุมชน 3) มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากล 5) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และ 6) มีการพึ่งตนเองและสร้างรายได้ ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ประกอบการยื่นจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและได้รับอนุมัติจำนวน 275 แห่ง และมีผู้ประกอบการ OTOP ระดับ 3 ดาวถึง 5 ดาว จำนวน 82 ราย

ในมิติการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าหน่วยงานส่วนกลางระดับจังหวัด ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ แต่ยังขาดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอย่างเป็นทางการ ส่วนองค์กรปกครองท้องถิ่นเกือบทุกหน่วยงานมีโครงการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน แต่ส่วนใหญ่จะเน้นสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และการฝึกอบรม สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นมีงานวิจัยสนับสนุนการตัดสินใจและถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มีจำนวนน้อยมาก และยังขาดการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือสถาบันท้องถิ่นเป็นตัวจักรหรือปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (รังสรรค์ ปิติปัญญา ไพโรจน์ ลิ้มศรีสกุลวงศ์ และสุชิน ปลีหะจินดา, 2543 : 121 – 122, วีระศักดิ์ ตุลยาพร จันทรพิชญ ชิตเชื้อ และวไลพร สุขสมภักดิ์, 2543 : 11, พรณี นกุลคาม และคณะ, 2543: บทคัดย่อ, ปาจารย์ ผลิตประเสริฐ และคณะ, 2546 : 141)

ผลการศึกษาการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน ในมิติต่าง ๆ พบปัญหาร่วมกันหลายประการ อาทิ การจัดการกลุ่ม เช่น สภาพที่ตั้งอาคาร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย การผลิตเช่น ขาดแคลนวัตถุดิบในท้องถิ่น ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การรับรองมาตรฐาน และผลิตภัณฑ์ซ้ำๆกัน การตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ การจัดทำบัญชี และเงินทุน เช่น ขาดความรู้เรื่องบัญชี ขาดเงินทุนหมุนเวียน (ปรมัตต์ โปตาพล และวลัยวรรณ การะเกษ, 2546: 72 เดชา เกียรติศิริ และคณะ, 2546: 69 - 75, สมบัติ คชสิทธิ์ และประภา วีระกาญจน์, 2547: (4) – (5), อนันต์ ลิขิตประเสริฐ และคณะ, 2547: 31 – 65,)

การที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรชุมชนประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมองชุมชนในมิติพื้นที่ และมองอย่างเป็นองค์รวม คือ ชันต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งมิติของการบริหารจัดการกลุ่มและเครือข่าย การผลิต การตลาด ระบบบัญชี และการเงิน นวัตกรรมและการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานภาคหนุนเสริมในระดับท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา และภาคองค์กรชุมชน ร่วมเวทีสรุปปัญหาและพัฒนา

ชุดโจทย์ร่วมกัน ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายนำชุดโจทย์วิจัยที่พัฒนาร่วมกัน ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวน่าจะเป็นทางเลือกให้ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชน และหลุดพ้นจากความยากจนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ประกอบด้วย

- 1.1 การจัดการกลุ่ม และเครือข่าย
- 1.2 การจัดการการผลิต
- 1.3 การจัดการการตลาด
- 1.4 การจัดการบัญชี และการเงิน
- 1.5 นวัตกรรมและการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนาชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรครอบคลุมการประกอบการวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ขั้น ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ขอบเขตเนื้อหา เน้นการศึกษาใน 5 ประเด็น คือ 1) การจัดการกลุ่ม และเครือข่าย 2) การจัดการการผลิต 3) การจัดการการตลาด 4) การจัดการบัญชี และการเงิน และ 5) นวัตกรรม และ การจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
3. ขอบเขตเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2549 – เดือนสิงหาคม 2550

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม
2. ศึกษาสถานภาพการดำเนินงานวิจัยวิสาหกิจชุมชน
3. ศึกษาบริบทชุมชนของบ้านหนองจอก
4. การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

5. การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้มิติพื้นที่เป็นฐาน

6. สรุปและถอดบทเรียน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

บริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชายฝั่งหรือมีอาณาเขตติดกับทะเล จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทางการประมง และการท่องเที่ยว และมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และแปรรูปผลผลิตการประมง ส่วนพื้นที่ภาคพื้นดินหรือภูเขา จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับการเกษตร มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีฐานทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยวิสาหกิจชุมชนของจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

ในช่วงปี พ.ศ. 2546 – 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน จำนวน 60 โครงการ จำแนกเป็นด้านการอาหาร จำนวน 34 โครงการ ด้านผ้าทอและสิ่งประดิษฐ์จำนวน 10 โครงการ ด้านการตลาดจำนวน 3 โครงการ ด้านการประชาสัมพันธ์จำนวน 1 โครงการ ด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 โครงการ และด้านการเกษตรจำนวน 8 โครงการ สำหรับในปี พ.ศ.2550 กำลังดำเนินการ จำนวน 28 โครงการ จำแนกเป็น ชุดโครงการพัฒนาอาชีพทางเลือกและทรัพยากรชายฝั่งจำนวน 10 โครงการ ผลิตภัณฑ์อาหารจำนวน 6 โครงการ และการท่องเที่ยวจำนวน 12 โครงการ

3. ผลการศึกษาบริบทชุมชนของบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชุมชนบ้านหนองจอกมีประชากร 129 ครัวเรือน ประกอบด้วย คน 3 กลุ่ม คือ ไทยมุสลิม ประมาณร้อยละ 40 ไทยพุทธ ประมาณ ร้อยละ 40 และไทยดำประมาณร้อยละ 20 แต่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในมิติของฐานทรัพยากรและทุนทางสังคม พบว่า ฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำตาปี และพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม คนในชุมชนมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลาจากปลาสร้อย การเพาะเห็ดฟางจากกากทะลาล์ม การปลูกผักสวน

ครัว และการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ ในมิติของการพัฒนา พบว่า ชุมชนยังไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชน แต่มีผู้นำที่เข้มแข็ง

4. ผลการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดเวทีร่วมกับภาคี 4 ฝ่ายคือ 1) ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 2) ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ภาควิชาการ โดยได้จัดเวทีจำนวน 5 ครั้ง ได้ประเด็นโจทย์วิจัย ดังนี้

1. มิติชุมชนตามความสนใจหรือกลุ่มอาชีพ

1.1 การรวมกลุ่มและการจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย การเพิ่มจำนวนกลุ่มหรือองค์กรชุมชน การสร้างผู้นำระดับกลุ่มเพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่าย การติดตามประเมินผล การสร้างสำนักชุมชนของสมาชิก การจัดทำแผนธุรกิจ และการจัดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 การผลิตและการแปรรูป ประกอบด้วย แรงงานที่มีทักษะและผู้สืบทอดภูมิปัญญา การจัดระบบการผลิตแบบโรงงาน การสร้างเครือข่ายการผลิต การจัดการด้านวัตถุดิบ การยืดอายุของผลิตภัณฑ์ การผลิตแบบครบวงจร และการควบคุมการผลิตให้ได้มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

1.3 การตลาด ประกอบด้วย การเพิ่มช่องทางการตลาด การวางแผนทางการตลาด ความร่วมมือทางการตลาดระหว่างภาคธุรกิจกับชุมชน การตลาดที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

4. การเงินการบัญชี ประกอบด้วย การเชื่อมโยงกองทุนชุมชนกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ ระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี การติดตามประเมินผล และออกแบบระบบบัญชี ให้เหมาะสมกับกลุ่มชาวบ้าน

2. มิติชุมชนทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่

ชุมชนบ้านหนองจอกมีปัญหาคความยากจน ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น 1) กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง พันธุ์ปลา อาหาร และการตลาด ทุกขั้นตอนขึ้นอยู่กับบริษัทซีพี 2) กลุ่มอาชีพรับจ้าง ซึ่งแรงงานที่อยู่ในระบบอุตสาหกรรมไม่ได้ จะเป็นบุคคลที่ว่างงาน และ 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตการเกษตร

5. ผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย

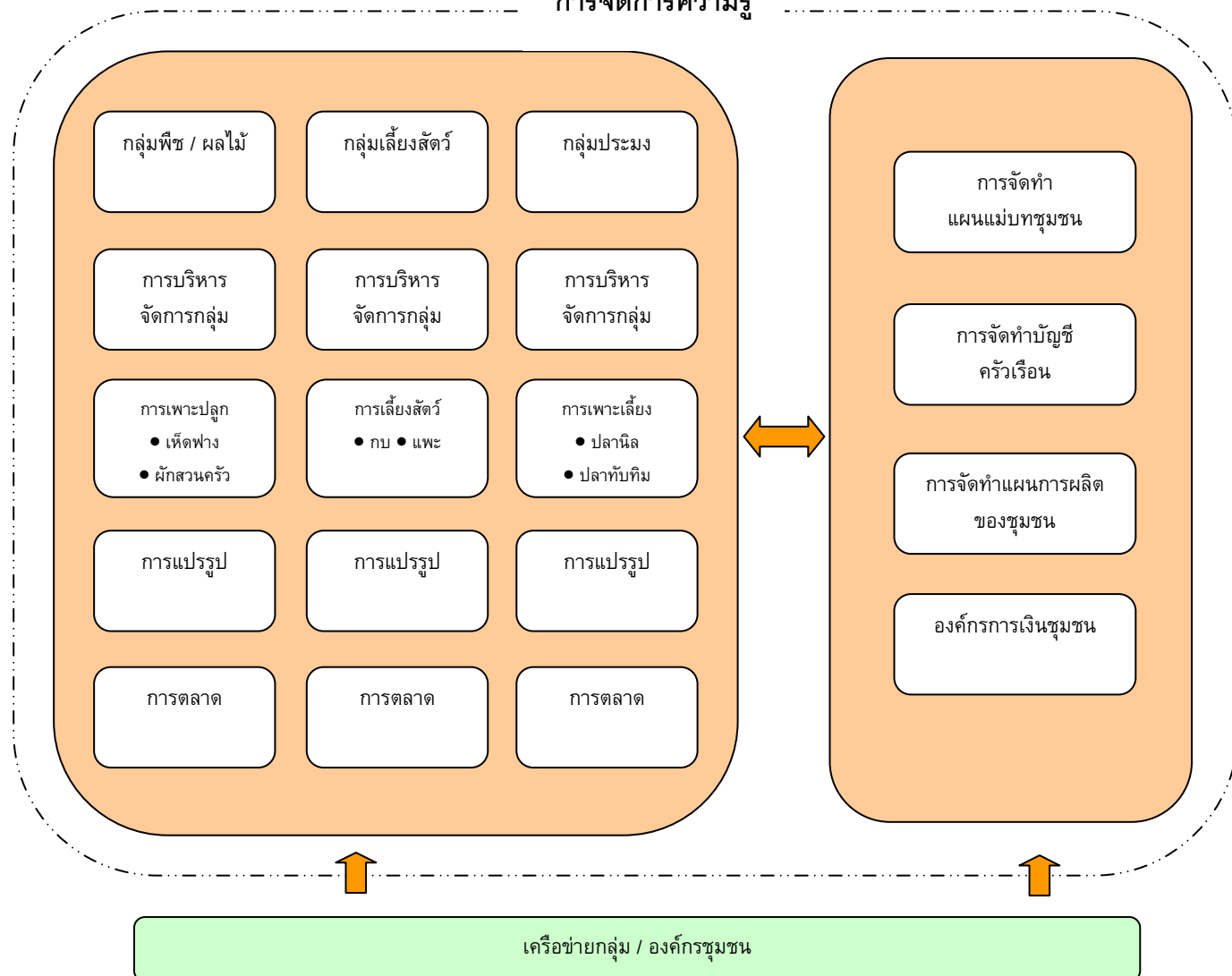
การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยใช้มิติพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองจอก เป็นโจทย์ของการพัฒนาได้ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐานมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ และครบวงจร 2) เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร

3) เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชน บ้านหนองจอก ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี และ 4) เพื่อสรุปและถอดบทเรียน

การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน มีกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ดังแผนภาพ

**การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน**

การจัดการความรู้

ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐานใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใน 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย 1) จัดเวทีนอกรอบ 2) จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชน และ 3) ประสานงานกับแกนนำท้องถิ่น

2. ขั้นดำเนินงาน ประกอบด้วย 9 กิจกรรมย่อย 1) จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน 2) อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan) 3) นำเสนอแผนต่อชุมชน 4) จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดทำแผนธุรกิจ 5) จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน 6) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 7) อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน 8) นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน และ 9) การเชื่อมร้อยกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชน เพื่อบูรณาการเป็นองค์รวม

3. ขั้นสรุปและถอดบทเรียน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย 1) สรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน 2) การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน และ 3) การจัดทำวีซีดี การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร และ 2) เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้มิติพื้นที่เป็นฐานของการพัฒนาโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยวิสาหกิจชุมชน 3) การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร 4) การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้มิติพื้นที่เป็นฐาน และ 6) สรุปและถอดบทเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. บริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เขตหรือมีอาณาเขตติดกับทะเล จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทางการประมง และการท่องเที่ยว และมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และแปรรูปผลผลิตการประมง ส่วนพื้นที่ภาคพื้นดินหรือภูเขา จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับการเกษตร มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีฐานทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

2. ในช่วงปี พ.ศ. 2546 – 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน จำนวน 60 โครงการ และในปี พ.ศ.2550 กำลังดำเนินการจำนวน 28 โครงการ

3. ชุมชนบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำตาปี และพื้นดินซึ่งเป็นที่ลุ่ม คนในชุมชนมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลาจากปลาสร้อย การเพาะเห็ดฟางจากกากทะลายปาล์ม การปลูกผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ ในมิติของการพัฒนา พบว่า ชุมชนยังไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชน แต่มีผู้นำที่เข้มแข็ง

4. การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ประเด็นโจทย์วิจัยในมิติชุมชนตามความสนใจหรือกลุ่มอาชีพ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การรวมกลุ่มและการจัดการกลุ่ม 2) การผลิตและการแปรรูป 3) การตลาด และ 4) การเงิน การบัญชี และในมิติชุมชนทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองจอก พบปัญหาความยากจนของกลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มอาชีพปับจ่าง และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

5. ได้ข้อเสนอโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ซึ่งดำเนินการวิจัยในพื้นที่ชุมชนบ้านหนอง

จอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครอบคลุมกลุ่มพืชและผลไม้
กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มประมง ตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำโดยกลุ่มอาชีพดังกล่าวจะ
มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแผนแม่บทชุมชน และองค์กรการเงินชุมชน รวมทั้งการมองมิติการ
พัฒนาชุมชนแบบองค์รวม และการจัดการความรู้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยจัดการงานวิจัยเครือข่ายการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของผู้เข้าร่วมเวทีซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานการเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี และประธานกลุ่มหรือกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งในขั้นตอนต่างๆของการวิจัย ตลอดจนได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี จากอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ในการสนับสนุนและเอื้อเฟื้อทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณองค์กรและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รศ.เปรมชญา ชนะวงศ์ ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว ผศ.โสภณ บุญล้ำ อาจารย์พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม อาจารย์สรวริ ชนะทัฬห ที่เข้าร่วมเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง นางสาวจิตติมา พิมาน ที่ช่วยจัดทำงานด้านธุรการและจัดพิมพ์ต้นฉบับ ซึ่งทำงานงานวิจัยโครงการนี้เสร็จสิ้นด้วยดี

สมศักดิ์ ขอบตรง

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร	(1)
บทคัดย่อ	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
สารบัญภาพ	(12)
สารบัญตาราง	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 คำถามวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและหลักการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย	5
2.2 แนวคิดและหลักการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	8
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	12
3.1 เหตุผล หลักการ แนวคิดในการออกแบบกระบวนการพัฒนาโจทย์ ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย	12
3.2 กระบวนการวิธีการที่ออกแบบไว้	13
บทที่ 4 ผลดำเนินการ	18
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัด สุราษฎร์ธานี	18
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสถานภาพการดำเนินงานการวิจัยวิสาหกิจชุมชนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	27
ตอนที่ 3 ผลการศึกษารับทฤษฎีชุมชนของบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	36

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบ ครบวงจร	39
ตอนที่ 5 ผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน	46
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก ก : ภาพกิจกรรมการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	
ภาคผนวก ข : ข้อเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ และครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน	

สารบัญภาพ

เรื่อง

หน้า

ภาพที่ 2.1 Road Map วิสาหกิจชุมชน	9
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย	11
ภาพที่ 4.1 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน	47
ภาพที่ 4.2 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐานที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข	49
ภาพที่ 5.1 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน	53

สารบัญตาราง

เรื่อง

หน้า

ตาราง 3.1	แผนการดำเนินงานของกระบวนการวิธีการที่ออกแบบไว้	14
ตาราง 4.1	แสดงฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามอำเภอ	25
ตาราง 4.2	แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	28
ตาราง 4.3	แสดงผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	33
ตาราง 4.4	ฐานทรัพยากร และกลุ่มองค์กรชุมชนของตำบลท่าสะท้อน จำแนกตามชุมชน	42

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบแห่งภูมิภาค เพื่อการพัฒนา และใช้เป็นแผนหลักกำหนดทิศทางของการพัฒนา การบริหาร และการดำเนินการทุกด้านของมหาวิทยาลัย โดยวิจัยพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่นรวมทั้งการบูรณาการพันธกิจโดยการวิจัยและพัฒนาเป็นตัวนำ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2549:3) จัดลำดับภารกิจของมหาวิทยาลัยโดยให้ความสำคัญกับการวิจัย การสอน และการบริการทางวิชาการแก่สังคมตามลำดับ

ภารกิจด้านการวิจัยจะเน้นมิติเชิงพื้นที่(Area base) ประเด็นฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมรวมทั้งการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับสถาบัน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยการวิจัยและพัฒนาสนับสนุนการประกอบการวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในมิติของการบริหารจัดการกลุ่ม การผลิต การตลาด การเงินและบัญชี เป็นต้น อย่างเป็นระบบครบวงจร เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (เสรี พงศ์พิศ, 2546: 41) ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการคือ 1) ชุมชน เป็นเจ้าของและดำเนินการ 2) มีทรัพยากรและผลผลิตมาจากชุมชน 3) มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากล 5) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และ6) มีการพึ่งตนเองและสร้างรายได้ ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ประกอบการยื่นจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และได้รับอนุมัติจำนวน 275 แห่งและมีผู้ประกอบการ OTOP ระดับ 3 ดาวถึง 5 ดาว จำนวน 82 ราย

ในมิติการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าหน่วยงานส่วนกลางระดับจังหวัด ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ แต่ยังขาดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอย่างเป็นทางการ ส่วนองค์กรปกครองท้องถิ่นเกือบทุกหน่วยงานมีโครงการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน แต่ส่วนใหญ่จะเน้นสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และการฝึกอบรม สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นมีงานวิจัยสนับสนุนการตัดสินใจและถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มีจำนวนน้อยมาก และยังขาดการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือสถาบันท้องถิ่น เป็นตัวจักรหรือปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (รังสรรค์ ปิติปัญญา ไพโรจน์ ลิ้มศรีสกุลวงศ์ และสุชิน ปลีหะจินดา, 2543 :121 – 122,

วีระศักดิ์ ตูลยาพร จันทรเพ็ญ ชิตเชื้อ และวไลพร สุขสมภักดิ์, 2543 : 11, พรณี นกุลคาม และคณะ, 2543: บทคัดย่อ, อาจารย์ ผลิตประเสริฐ และคณะ, 2546 : 141)

ผลการศึกษาดำเนินงานขององค์กรชุมชนเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน ในมิติต่าง ๆ พบปัญหาพร้อมกันหลายประการ อาทิ การจัดการกลุ่ม เช่น สภาพที่ตั้งอาคาร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย การผลิต เช่น ขาดแคลนวัตถุดิบในท้องถิ่น ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การรับรองมาตรฐาน และผลิตภัณฑ์ซ้ำๆ กัน การตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ การจัดทำบัญชี และเงินทุน เช่น ขาดความรู้เรื่องบัญชี ขาดเงินทุนหมุนเวียน (ปรมัตถ์ โปตาพล และวไลวรรณ การเกษ, 2546: 72 เดชา เกียรติศิริ และคณะ, 2546: 69 - 75, สมบัติ คชสิทธิ์ และประภาธิระกาญจน์, 2547: (4) - (5), อนันต์ ลิขิตประเสริฐ และคณะ, 2547: 31 - 65,)

การที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรชุมชนประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมองชุมชนในมิติพื้นที่ และมองอย่างเป็นองค์รวม คือ ชันต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งมิติของการบริหารจัดการกลุ่มและเครือข่าย การผลิต การตลาด ระบบบัญชี และการเงิน นวัตกรรมและการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานภาคหนุนเสริมในระดับท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา และภาคองค์กรชุมชน ร่วมเวทีสรุปปัญหาและพัฒนาชุดโจทย์ร่วมกัน ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายนำชุดโจทย์วิจัยที่พัฒนาร่วมกัน ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวน่าจะเป็นทางเลือกให้ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชน และหลุดพ้นจากความยากจนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดการกลุ่ม และเครือข่าย
 - 1.2 การจัดการการผลิต
 - 1.3 การจัดการการตลาด
 - 1.4 การจัดการบัญชี และการเงิน
 - 1.5 นวัตกรรมและการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบแบบครบวงจรโดยใช้มิติพื้นที่เป็นฐาน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

คำถามวิจัย

1. ชุดโจทย์วิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจะประกอบด้วยโจทย์หลักและโจทย์รองประเภทใดบ้าง
2. ข้อเสนอชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้มิติพื้นที่เป็นฐานควรมีวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และวิธีคำนวณการวิจัยอย่างไร

นิยามคำสำคัญ

โจทย์วิจัย หมายถึงชุดปัญหาการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบการวิสาหกิจชุมชนซึ่งผ่านกระบวนการพัฒนาร่วมกับ 4ภาคในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แก่ 1) ภาคองค์กรชุมชน 2) ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ภาควิชาการ ซึ่งประกอบด้วยโจทย์หลักและโจทย์รอง

วิสาหกิจชุมชน หมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึงคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

วิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร หมายถึงการประกอบการวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดการกลุ่ม และเครือข่าย 2) การจัดการการผลิต 3) การจัดการการตลาด 4) การจัดการบัญชี และการเงิน และ 5) นวัตกรรมและการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการดำเนินงาน

การพัฒนาชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรครอบคลุมการประกอบการวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ขั้น ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

1. ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับ
 - 1.1 การจัดการกลุ่ม และเครือข่าย
 - 1.2 การจัดการการผลิต
 - 1.3 การจัดการการตลาด
 - 1.4 การจัดการบัญชี และการเงิน
 - 1.5 นวัตกรรมและ การจัดการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
3. เดือนมิถุนายน 2549 – เดือนสิงหาคม 2550

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โจทย์หลักและโจทย์รองเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดังนี้

1.1 โครงการบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา

1.2 โครงการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจ สำหรับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (En PUS)

1.3 วิทยานิพนธ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

2. ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและถ่ายทอด
เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชนขององค์กรปกครองท้องถิ่นและแหล่งทุนที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้มิติ
พื้นที่เป็นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ชุดโครงการ ซึ่งพร้อมที่จะ
นำเสนอต่อแหล่งทุนที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

ทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดและหลักการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย 2) แนวคิดและหลักการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ 3) กรอบแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวคิดและหลักการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย

การพัฒนาโจทย์วิจัย

การพัฒนาโครงการวิจัยนั้นต้องมีกระบวนการหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่สำคัญคือการพัฒนาโจทย์วิจัย ทำอย่างไรจึงจะได้โจทย์วิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ได้โจทย์ที่มีความชัดเจนตั้งอยู่บนข้อมูลที่ต้องการและเพียงพอ ซึ่งนักวิชาการมีมุมมองที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

พัชริน ดำรงกิตติกุล (2547:1-2) ได้เสนอขั้นตอนของการค้นหา วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาโจทย์วิจัย ว่าเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์สูง และเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการพัฒนาโครงการวิจัย เพราะถ้าหากวิเคราะห์ปัญหาที่ผิดพลาดหรือบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงหรือขาดทิศทางที่คมชัดแล้ว โครงการวิจัยที่ดำเนินการก็ใช้ประโยชน์ไม่ได้ หากการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดคำถามวิจัย วัตถุประสงค์ และการวางแผนกิจกรรมมาสอดคล้องกัน จำเป็นต้องกลับไปเริ่มต้นพัฒนาโครงการใหม่ หรือหากนักวิจัยคิดเอาเองว่าเป็นปัญหาและความต้องการของชุมชน แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่นั่นก็ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือไม่สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ ดังนั้นการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชนจึงควรดำเนินการอย่างละเอียดรอบคอบ โดยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตั้งคำถามเพื่อชวนคุยเกี่ยวกับสภาพชุมชนและตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคการพูดคุย ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ มีความเป็นธรรมชาติ การใช้ภาษาท้องถิ่นการตั้งคำถามที่เชื่อมโยงให้ชาวบ้านได้เล่าเรื่องราว โดยที่พี่เลี้ยงและนักวิจัยมีบทบาทในการจับประเด็น
2. วิเคราะห์สภาพชุมชนปัญหาที่แท้จริงอาจมีหลายประการ ซึ่งต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ได้ศึกษาไว้ตั้งแต่เริ่มต้น
3. ลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และเชื่อมโยงความสำคัญของปัญหาอย่างเป็นระบบซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ และความรู้ในการเชื่อมโยงความสำคัญของปัญหาอย่างเป็น

ระบบซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ และความรู้ในการเชื่อมโยงเชิงประเด็นอย่างเป็นระบบในกระบวนการนี้อาจจะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เข้ามาร่วมคิดด้วย

4. ค้นหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อพิจารณาว่าสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่า อะไรที่สามารถแก้ไขได้ (รู้ว่าจะแก้อย่างไร) และอะไรที่แก้ไขเองไม่ได้แต่อยากจะหาทางแก้ร่วมกัน

5. ปัญหาที่ยากแก้ร่วมกันแต่ไม่รู้แก้อย่างไรในข้อ 4) ก็คือสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อเป็นโจทย์วิจัย โดยยึดหลักการตั้งโจทย์ว่าต้องมองไปในทิศทางที่ถูกต้อง มองตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การจัดตั้งร้านค้าชุมชน ไม่ใช่คิดว่าจะมุ่งค้ากำไรเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะเป็นการนำสินค้าชุมชนมาจำหน่ายเพื่อการพึ่งตนเองนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป หรือในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ควรเป็นการสร้างระบบการหมุนเวียนเงินภายในมากกว่าการนำเงินไปหมุนเวียนระบบภายนอก

6. ดีความโจทย์จากเป้าหมายการวิจัย คือสิ่งที่ชาวบ้านอยากให้เป็นอยากให้มันเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (ภาพฝันของชุมชน) เช่น จะลดปัญหายาเสพติดในชุมชนได้อย่างไร

เชวลิต สิมสวย สมาพร คล้ายวิเชียร และเกษสุตา บุรณพันธ์ศักดิ์ (2550 : 35-42) ได้พัฒนาโจทย์วิจัยและโครงการวิจัยเพื่อเสริมยุทธศาสตร์จังหวัดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ว่าได้ใช้กระบวนการพัฒนา 8 ขั้นตอน คือ 1) เป็นการกระตุ้นนักวิจัยในมหาวิทยาลัย 2) เป็นขั้นการพบแหล่งทุน 3) เป็นขั้นการติดตามการพัฒนาโจทย์วิจัย 4) เป็นขั้นการติดตามการพัฒนาโครงการวิจัย 5) เป็นขั้นการวิพากษ์โครงการวิจัย 6) เป็นขั้นการติดตามการพัฒนาโจทย์วิจัย 7) เป็นขั้นการรวบรวมโครงการวิจัย และ 8) เป็นขั้นการส่งโครงการ

กล่าวโดยสรุปกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ 3 ขั้นตอนเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การศึกษาบริบทชุมชน 2) การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดของชุมชน 3) การจัดเวทีร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาและยืนยันประเด็นปัญหาหรือความต้องการของชุมชน

การพัฒนาชุดโครงการวิจัย

การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการพัฒนาโจทย์วิจัยซึ่งองค์กรที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการมีมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาชุดโครงการวิจัยที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2549: 48) อธิบายว่าแผนวิจัย (research program) หรือชุดโครงการวิจัย หมายถึง แผนซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการวิจัยประกอบด้วยโครงการวิจัย (research project) หลาย ๆ โครงการ โดยมีความสัมพันธ์หรือสนับสนุนซึ่งกัน

และกัน มีลักษณะบูรณาการ (integration) ทำให้เกิดองค์รวม (holistic ideology) เป็นการศึกษาที่เป็นสหสาขาวิชาการ (multi-disciplines) และครบวงจร (complete set) โดยมีเป้าหมายที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน

การพัฒนาชุดโครงการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประเด็นหรือปัญหาที่มีลำดับความสำคัญสูงในระดับชาติ สำหรับการศึกษาและพัฒนา

2. การกำหนดตัวนักวิจัยเป็นผู้ประสานงานเพื่อพัฒนาชุดโครงการ

3. กิจกรรมหรือกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาชุดโครงการ

- การกำหนดกรอบความคิด
- การประมวลองค์ความรู้ และประมวลปัญญา กำหนดเป็นลำดับความสำคัญ

ของหัวข้อวิจัย

- การประชุมระดมความคิด กำหนดลำดับความสำคัญของหัวข้อวิจัย
- การประชุมปรึกษาเชิงนโยบายต่อทิศทาง เป้าหมาย และความครอบคลุมของ

ชุดโครงการวิจัย

- การอนุมัติชุดโครงการต่อคณะกรรมการนโยบาย

4. การประกาศให้เสนอเอกสารแนวคิด ของโครงการวิจัยย่อย

5. การจัดกลุ่มวิจัยและข้อเสนอโครงการย่อยฉบับเต็มรูป

6. การตรวจสอบข้อเสนอโครงการวิจัยย่อยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (technical review)

7. การทำสัญญาให้ทุนวิจัยต่อโครงการวิจัยย่อย

กุลวดี โรจน์ไพศาลและคณะ (2549) ได้ศึกษารูปแบบและพัฒนาระบบประกันคุณภาพงานวิจัยระดับปริญญาตรีที่สนองต่อยุทธศาสตร์ท้องถิ่นในด้านการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในส่วนของการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การประสานงานกับพัฒนาชุมชนจังหวัด 2) การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย 3) ศึกษาดูงาน Best Practice 4) การตรวจสอบโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปีเดียวกัน ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และสมศักดิ์ ขอบตรง (2549) ได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีว่าในส่วนของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอนคือ 1) การประชุมอาจารย์เพื่อชี้แจงและทบทวนโจทย์วิจัยและแนวทางการพัฒนาเอกสารเชิงหลักการและการประชุมหัวหน้าชุดโครงการวิจัยหรือผู้ประสานงานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม 2) การพัฒนาเอกสารเชิงหลักการ (concept paper) 3) การนำเสนอเอกสารเชิงหลักการต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ภายในมหาวิทยาลัยของแต่ละชุดโครงการ 4) การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และ5) การเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

กล่าวโดยสรุปกระบวนการพัฒนาข้อเสนอชุดโครงการวิจัย ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 3 ขั้นตอนเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การสรรหาและคัดเลือกผู้เข้าร่วมพัฒนาข้อเสนอชุดโครงการวิจัย 2) การพัฒนาเอกสารเชิงหลักการ และ 3) การตรวจสอบข้อเสนอโครงการวิจัย โดยผู้ประกอบการ หน่วยงานภาคหนุนเสริม และผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวคิดและหลักการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดย คณะบุคคลที่มีความสัมพันธ์ มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด กล่าวคือเป็น “กิจการของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” ซึ่งคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เกณฑ์ต่างๆ 7 ประการ ดังนี้ 1) การเป็นเจ้าของโดยชุมชน 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการของชุมชน 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) มีลักษณะการผลิตเป็นบูรณาการ 6) มีการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการทั้งหมด และ 7) การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหลัก

ในมิติของการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในแต่ละจังหวัดจะมีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ตัวแทนจากส่วนราชการ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

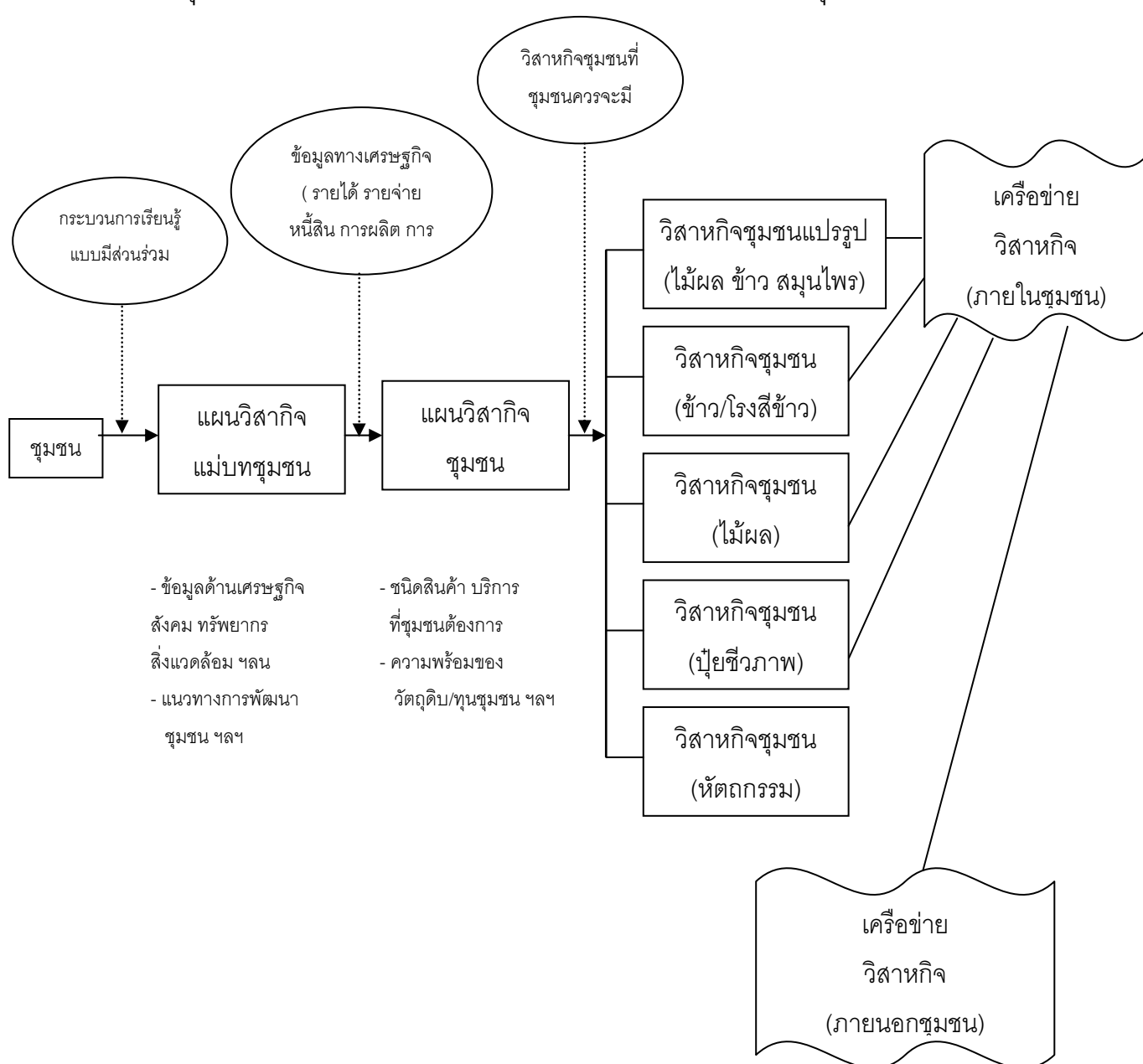
- 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- 2) กรรมการจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด จำนวนเก้าคนได้แก่
 - (2.1) ปลัดจังหวัด
 - (2.2) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด
 - (2.3) พัฒนาการจังหวัด
 - (2.4) พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด
 - (2.5) พาณิชย์จังหวัด
 - (2.6) อุตสาหกรรมจังหวัด
 - (2.7) ผู้แทนกรมสรรพากรที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นหนึ่งคน
 - (2.8) ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่มีสาขาตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นหนึ่งคน
 - (2.9) ผู้แทนธนาคารออมสินที่มีสาขาตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นหนึ่งคน

3) ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจำนวนหกคน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนั้นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

4) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านการบริหารธุรกิจหนึ่งคน ด้านการเงินหนึ่งคนและด้านการค้าและอุตสาหกรรมหนึ่งคนในจังหวัดนั้นเป็นกรรมการ

5) เกษตรจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

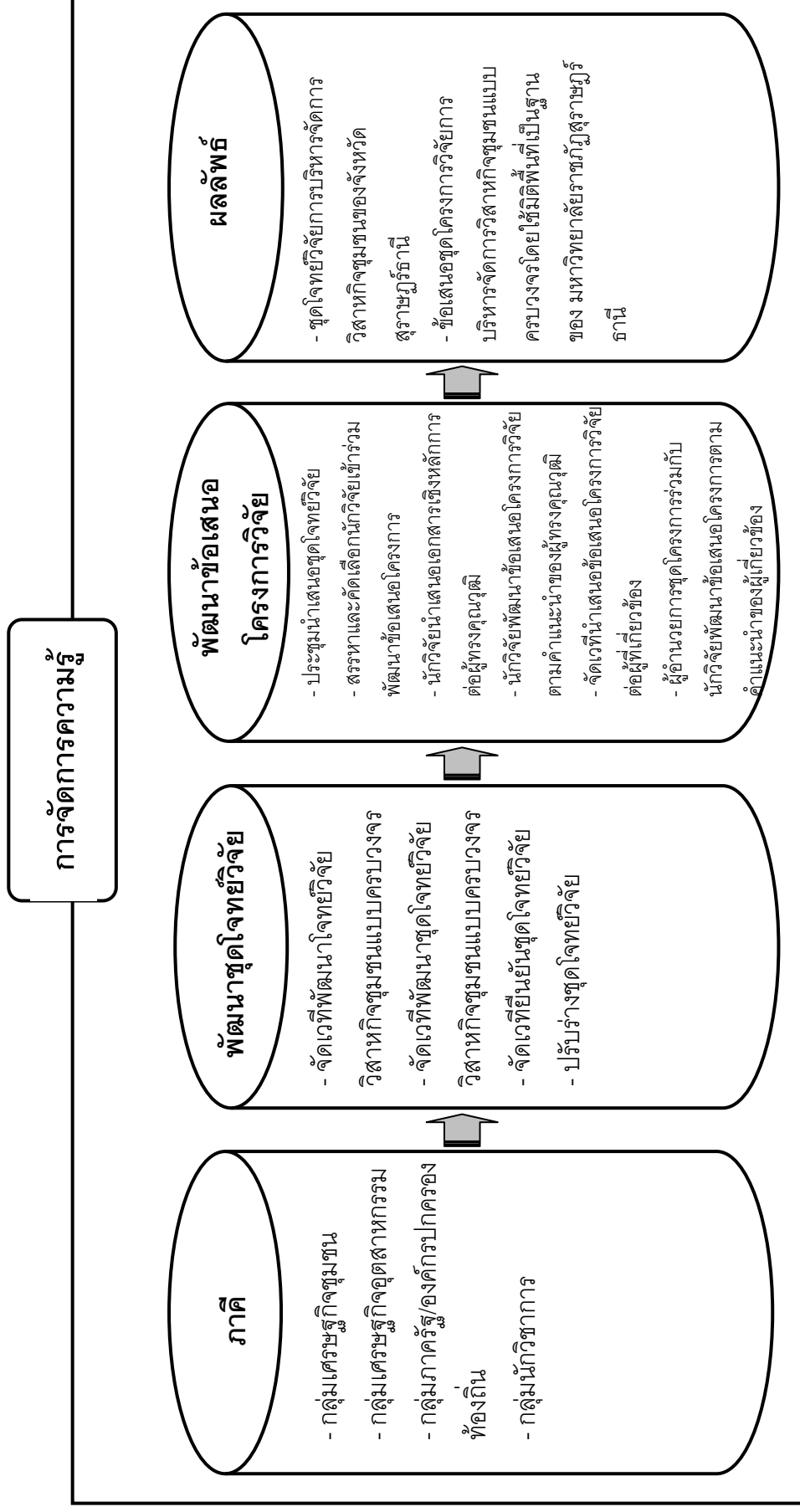
การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนควรจะมีมิติขององค์กรรวม และมิติของเทคนิคการบริหารจัดการธุรกิจ ซึ่งในมิติขององค์กรรวมพิจารณาได้จาก Road Map วิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 2.1 Road Map วิสาหกิจชุมชน

เป้าหมายของการประกอบการวิสาหกิจชุมชนคือการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งชุมชนจะต้องค้นหาตนเองในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การค้นหาศักยภาพ 3) การวางทิศทางและเป้าหมาย 4) การวางแผนงานและกิจกรรมที่ชัดเจน 5) การเรียนรู้ 6) ข้อมูลข่าวสาร 7) การบริหารจัดการตลาด 8) การบริหารจัดการสินค้าและบริการ 9) การบริหารตอบสนองสมาชิกและชุมชน 10) การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม และ 11) การจัดสรรผลประโยชน์และคืนกำไรสู่สังคม

กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย
เพื่อการบริหารจัดการการวิจัยทางกิจกรรมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย

บทที่ 3

กระบวนการวิธีการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย

เหตุผล หลักการ แนวคิดในการออกแบบกระบวนการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัย และข้อเสนอโครงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติการดังนี้

1. ศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ศึกษาสถานภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ศึกษาบริบทชุมชนของบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. พัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร
 - 4.1 จัดเวทีพัฒนาโจทย์วิจัย การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร
 - 4.2 จัดเวทีพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร
 - 4.3 จัดเวทียืนยัน ชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร
 - 4.4 ปรับร่างชุดโจทย์วิจัยตามข้อ 4.2 ให้สอดคล้องกับข้อ 4.3
5. พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน
 - 5.1 ประชุมนำเสนอชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรต่อผู้บริหาร นักวิจัย ผู้ประสานโครงการที่เกี่ยวข้อง
 - 5.2 สรรหาและคัดเลือกนักวิจัยเข้าร่วมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน
 - 5.3 นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 5.4 นักวิจัยปรับข้อเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยย่อยในโครงการวิจัย การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 5.5 จัดเวทีนำเสนอข้อเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - 5.6 ผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัยร่วมกับนักวิจัยพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้ที่เกี่ยวข้อง

6. สรุปและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

กระบวนการวิธีการที่ออกแบบไว้

การพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ออกแบบกิจกรรมการพัฒนาไว้ 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) การพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย และ 2) การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อย ซึ่งกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยพิจารณาได้จากตาราง 3.1

ตาราง 3.1 แผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เวลาที่ดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1. เพื่อพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร	1. ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	มิ.ย. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	บริบททางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	-
	2. ศึกษาสถานภาพการค้าในเชิงพาณิชย์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	มิ.ย. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	สถานภาพการค้าในเชิงพาณิชย์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	-
	3. จัดเวทีพัฒนาโจทย์วิจัย การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร	ก.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	โจทย์วิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	4. จัดเวทีพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร	ก.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรฉบับร่าง	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	

ตาราง 3.1 แผนการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เวลาที่ดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนแบบครบวงจรโดยผู้พื้นที่เป็นฐาน	5. จัดเวทีย่น ชุติใจทวิวิจัการ บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แบบครบวงจร	ก.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ชุติใจทวิวิจัการ บริหารจัดการวิสาหกิจ ชุมชนแบบครบวงจร	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	1. ประชุมนำเสนอเสนอชุติใจทวิวิจัการ บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แบบครบวงจรโดยผู้พื้นที่เป็น ฐานต่อผู้บริหาร นักวิจัย ผู้ประสานโครงการที่เกี่ยวข้อง	ก.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ผู้บริหารระดับคณะ นักวิจัย ผู้ประสาน โครงการที่เกี่ยวข้องจะ เห็นความสำคัญของชุติ ใจทวิวิจัการ และ สนับสนุนการพัฒนาชุติ โครงการ	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	2. สรรหาและคัดเลือกนักวิจัยเข้าร่วมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แบบครบวงจรโดยผู้พื้นที่เป็น ฐาน	ส.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ผู้เข้าร่วมพัฒนาชุติ โครงการ ได้แก่นักวิจัย ผู้ประสานงานโครงการ ที่เกี่ยวข้อง และ นักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	

ตาราง 3.1 แผนการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เวลาที่ดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
	3. นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยย่อยในโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ	ส.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัยย่อย	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	4. นักวิจัยปรับข้อเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยย่อยในโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	ส.ค. 49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ข้อเสนอโครงการวิจัยย่อยที่ผ่านการปรับแก้ตามคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	5. จัดเวทีนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการจัดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง	ก.ย.49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานหนุนเสริม	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	

ตาราง 3.1 แผนการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เวลาที่ดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
	6. ผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัย ร่วมกับนักวิจัยพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยชุดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้ที่เกี่ยวข้อง	ก.ย.49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	ข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชน	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	
	7. สรุปและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ก.ย.49	มรภ.สุราษฎร์ธานี	รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการพัฒนาโจทย์ชุดโครงการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แบ่งการนำเสนอเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.บริบทชุมชนและพื้นฐานทางด้านข้อมูลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ชนพื้นเมือง ได้แก่ เซม้าง และมาลาญดั้งเดิม ชนพื้นเมืองเหล่านี้อาศัยอยู่ในเขตลุ่มน้ำหลวง และรอบบริเวณอ่าวบ้านดอน ก่อนที่ชาวอินเดียจะเข้ามาตั้งถิ่นฐานเผยแพร่วัฒนธรรม ดังปรากฏหลักฐานในชุมชนโบราณที่อำเภอท่าชนะ และอำเภอไชยา มีหลักฐานว่าในพุทธศตวรรษที่ 13 บริเวณนี้เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัย เมื่ออาณาจักรนี้เสื่อมลง จึงแยกออกเป็น 3 เมือง คือ เมืองไชยา เมืองท่าทอง และเมืองคีรีรัฐ ขึ้นตรงต่อเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ย้ายเมืองท่าทองมาตั้งที่บ้านดอน (ตัวเมืองปัจจุบัน) และยกฐานะเป็นเมืองจัตวา ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร พระราชทานนามว่า เมืองกาญจนดิษฐ์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน ให้จัดตั้งมณฑลขึ้นโดยได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองไชยา กาญจนดิษฐ์ หลังสวน และชุมพร เป็นมณฑล เรียกว่า มณฑลชุมพร เมื่อ พ.ศ.2441 และตั้งศาลาว่าการมณฑลที่เมืองชุมพร ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2458 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลาว่าการมณฑลชุมพรมาตั้งที่ บ้านดอน พร้อมทั้งพระราชทานนามให้ใหม่ว่า “ เมืองสุราษฎร์ธานี ” เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าราษฎรมีกิจิยามารยาทเรียบร้อย ตั้งมั่นในศีลธรรมและหลักพระพุทธศาสนา พร้อมกันนี้ได้พระราชทานเปลี่ยนชื่อแม่น้ำสายหลักของเมืองพุทธศาสนา พร้อมกันนี้ได้พระราชทานเปลี่ยนชื่อ แม่น้ำสายหลักของเมือง ซึ่งราษฎรเรียกว่า แม่น้ำบ้านดอนบ้าง แม่น้ำหลวงบ้าง และแม่น้ำท่าข้ามบ้างเป็น “แม่น้ำตาปี” เนื่องจากแม่น้ำนี้เป็นลุ่มน้ำสายใหญ่ มีน้ำตลอดปี และใหญ่กว่าแม่น้ำสายใดในเขตมณฑลปักษ์ใต้ พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีราษฎรตั้งบ้านเรือนประกอบการเพาะปลูกและการค้าขายจำนวนมาก นับได้ว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งใน

ราชอาณาจักรสยาม จึงได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามของแม่น้ำใหม่ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงสืบไป

1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 645 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 12,891.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,057,125 ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตร มีเกาะขนาดใหญ่ ได้แก่ เกาะสมุย เนื้อที่ 227.25 ตารางกิโลเมตร เกาะพะงัน มีเนื้อที่ 194.2 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีหมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวาร 42 เกาะ เกาะสมุยเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด ห่างจากฝั่งทะเลประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 80 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชุมพรและอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและกระบี่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพังงาและระนอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยและจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาประมาณ 49 % ของพื้นที่จังหวัด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะ ภูมิประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ รวม 14 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระเจา ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำลำคลองในจังหวัดทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทยด้านทิศตะวันออก สำหรับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังนี้

1. ภูมิประเทศเป็นที่สูงจนกระทั่งภูเขาสลับซับซ้อน ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม พระแสง ท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี และกิ่งอำเภอวิภาวดี
2. ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองและพุนพิน
3. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออก ได้แก่ พื้นที่อำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร
4. ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทย ได้แก่ พื้นที่อำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวาร รวม 42 เกาะ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย จึงมีช่วงฤดูฝนยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมกราคม

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

จำนวนทรัพยากรธรรมชาติ มีแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย คือ 1) แม่น้ำตาปี และ 2) แม่น้ำพุมดวง และมีแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ยิบซัม โดโลไมต์ ดีบุก แบริต์ แอนไฮไดรต์ หินปูน บอลเคลย์ ซึ่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้ปี 2548 จังหวัด สุราษฎร์ธานี มีรายได้จากค่าภาคหลวงแร่ธาตุ จำนวน 98,629 ล้านบาท

1.5 การปกครอง

1) การปกครองท้องที่ แบ่งการปกครองเป็น 18 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 131 ตำบล 1,064 หมู่บ้าน

2) การปกครองท้องถิ่น มีหน่วยการปกครอง 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 24 แห่ง (เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 21 แห่ง) องค์การบริหารส่วนตำบล 113 แห่ง

1.6 ด้านสังคม

โครงสร้างสังคมเป็นครอบครัวใหญ่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีสัดส่วนการนับถือศาสนา ประกอบด้วย พุทธศาสนา ร้อยละ 97.93 อิสลามร้อยละ 1.75 คริสต์ ร้อยละ 0.32

1.7 การศึกษา

มีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน รวม 706 แห่ง สถาบันระดับอุดมศึกษาได้แก่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยตาปี และมีสถาบันอื่นๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้แก่ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน วิทยาลัยสารพัดช่าง และวิทยาลัยการอาชีพไชยา

1.8 ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเจริญมาแต่อดีตกาล ทำให้มีโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมายหลายแห่ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ได้แก่

1) โบราณสถานและโบราณวัตถุ พระบรมธาตุไชยา อ.ไชยา วัดเขา -ศรีวิชัย และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติศรีวิชัย อ.พุนพิน วัดถ้ำสิงขร อ.คีรีรัฐนิคม พระพุทธ -ไสยาสน์ วัดถ้ำคูหา อ.กาญจนดิษฐ์ พระธาตุศรีสุราษฎร์ อ.เมือง

2) ศิลปหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ได้แก่ ผ้าไหมพุมเรียง หมวกพุมเรียง และเสื้อกระจูดที่อำเภอพุนพิน

3) ประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีชักพระทอดผ้าป่าและแข่งเรือยาว จัดขึ้นในวันออกพรรษา (แรม 1 ค่ำ เดือน 11) การทอดผ้าป่าของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะแตกต่างไปจาก

ที่อื่น ๆ คือ เป็นการทอดผ้าป่าหน้าบ้าน โดยจะเริ่มงานตั้งแต่ 1 นาฬิกาของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 สำหรับพุ่มผ้าป่าจะตกแต่งอิงเรื่องราวพุทธประวัติ และทำพิธีถวายพุ่มผ้าป่าในตอนเช้าของแรม 1 ค่ำ เดือน 11 นอกจากนี้มีพิธี รับ - ส่งตายาย ทำขวัญข้าว

4) มหรสพและการละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ มโนราห์ หนังตะลุง ลิเกป่า ชนควาย การเล่นสะบ้า ชกมวย

2. โครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคมขนส่ง

1) ทางรถยนต์ การเดินทางระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงมีความสะดวกมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 แยกจากถนนเพชรเกษมที่จังหวัดชุมพร เข้าสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราช และสงขลา แยก เข้าสู่ตัวเมืองสุราษฎร์ธานีที่อำเภอ พุนพินโดยใช้ถนนสาย 401

2) ทางรถไฟ รถไฟสายใต้ทุกขบวนผ่านสถานีสุราษฎร์ธานี ในเขตอำเภอพุนพิน ระยะทางกรุงเทพฯ - สุราษฎร์ธานี ประมาณ 650 กิโลเมตร (สถานีรถไฟ สุราษฎร์ธานีอยู่ห่างจากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 14 กิโลเมตร)

3) ทางน้ำ การคมนาคมทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการคมนาคม ขนส่งทางแม่น้ำ มีเรือโดยสารวิ่งรับส่งในแม่น้ำตาปีและมีการคมนาคมขนส่งสินค้าทางทะเล จากกรุงเทพฯมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี และระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอเกาะสมุย และเกาะพะงัน นอกจากนี้ มีการคมนาคมทางน้ำโดยเรือเฟอร์รี่ ซึ่งเป็นเรือโดยสารข้ามฟากขนาดใหญ่ ระหว่างฝั่งอำเภอดอนสัก-เกาะสมุย-เกาะพะงัน-เกาะเต่า

4) ทางอากาศ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสนามบินพาณิชย์ 2 แห่ง เป็นสนามบินศุลกากร ซึ่งสามารถพัฒนาให้มีความพร้อมทุกด้าน เพื่รองรับการเป็นสนามบินนานาชาติในอนาคต คือ ท่าอากาศยานสุราษฎร์ธานี อยู่ที่อำเภอพุนพิน และ ท่าอากาศยานเกาะสมุย ซึ่งให้บริการเที่ยวบินทั้งในและต่างประเทศ

2.2 สาธารณูปโภค

1) การไปรษณีย์โทรเลข ปัจจุบันมีสำนักงานไปรษณีย์โทรเลขใน ทุกอำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสามารถให้บริการได้ทุกตำบล บางตำบลไม่มีสำนักงานไปรษณีย์โทรเลข แต่มีสำนักงานไปรษณีย์อนุญาตของเอกชน หรือมอบหมายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการแทน ตามความตกลงระหว่างการสื่อสารแห่งประเทศไทยกับกระทรวงมหาดไทย

2) โทรศัพท์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสำนักงานบริการโทรศัพท์ 8 แห่ง ชุมสาย 84 ชุมสาย มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ 61,646 เลขหมาย

3) ไฟฟ้า มีแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า คือ

- โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนรัชชประภา ตั้งอยู่ที่อำเภอบ้าน - ตาขุน สร้างกันคลองแสง ตัวเขื่อนสูง 90 เมตร สันเขื่อนยาว 761 เมตร อ่างเก็บน้ำมีความจุ 5,640 ล้าน ลบ.ม. มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 80 เมกกะวัตต์ จำนวน 3 เครื่อง สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าเฉลี่ย ปีละ 544 ล้านกิโลวัตต์

- โรงไฟฟ้าพลังความร้อนสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ที่อำเภอ พุนพิน เป็นโรงไฟฟ้าพลัง กังหันแก๊ส จำนวน 2 เครื่อง สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าเฉลี่ยปีละ 356.24 ล้านกิโลวัตต์

- ประปา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสำนักงานประปา 6 แห่ง คือ สำนักงานประปาสุราษฎร์ธานี บ้านนาสาร บ้านตาขุน กาญจนดิษฐ์ ไชยา และ เกาะสมุย รวมกำลังการผลิต 4,608 ลบ.ม./ชม. ผลิตน้ำได้ 25,137,461 ลบ.ม./ปี ผู้ใช้น้ำประมาณ 65,572 ราย

3. โครงสร้างเศรษฐกิจ

3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมและรายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัด สุราษฎร์ธานี

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี (GPP) ณ ราคาตลาดปี 2548 มีมูลค่า 43,999 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2547 จำนวน 103 ล้านบาท อัตราการเติบโต ร้อยละ 6.04 จัดเป็นลำดับที่ 3 ของภาคใต้ รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาการเกษตร รองลงมาคือ สาขาบริการ สาขาค้าส่งและค้าปลีก (ที่มา : สنج.คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) 2) รายได้เฉลี่ยของประชากรปี 2548 (Per capita GPP) จำนวน 97,936 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 0.06 จัดเป็นลำดับที่ 3 ของภาคใต้ (ที่มา: สنج.คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

3.2 ผลผลิตทางการเกษตร

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นทางด้านเกษตรกรรม กล่าวคือ มูลค่าของผลิตภัณฑ์ภายในจังหวัดประมาณร้อยละ 33.67 เป็นมูลค่าทางด้านการเกษตร (14,817 ล้านบาท) จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีความพร้อมด้านวัตถุดิบทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ สามารถใช้เป็นวัตถุดิบป้อนให้กับ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่

1) ยางพารา

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดของประเทศโดยมีพื้นที่เพาะปลูกในปัจจุบันประมาณ 2 ล้านไร่ ผลผลิต 4 แสนกว่าตัน จากผลผลิตจำนวนดังกล่าว ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมถุงมือยาง อุตสาหกรรมถุงยางอนามัย อุตสาหกรรมยางรัดของ อุตสาหกรรมฟองน้ำยาง อุตสาหกรรมแถบยางยืด และอุตสาหกรรมไม้ยางพารา สำหรับไม้ยางพารามีปริมาณมากพอสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่นเฟอร์นิเจอร์ชนิดต่าง ๆ และไม้ปาเก้ เป็นต้น

2) ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 4 แสนกว่าไร่ มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากกระบี่ ผลผลิตประมาณ 1 ล้านตัน/ปี สามารถประกอบการอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้ ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

3) เงาะ

ในอดีตเงาะโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นที่ยอมรับของคนทั่ว ๆ ไปแต่เนื่องจากราคาที่ตกต่ำในบางช่วง ทำให้เกษตรกรลดเนื้อที่เพาะปลูกลง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของเงาะ จึงพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่อง คือ อุตสาหกรรมเงาะกระป๋อง และปัจจุบันมีการผลักดันเพื่อส่งไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ

4) ประมง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่และสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเลบริเวณชายฝั่ง ปัจจุบันมีการเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ที่สำคัญได้แก่ กุ้ง และสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น หอยนางรม หอยแครง ปลาเก๋า ปลากะพงขาว ซึ่งมีการเพาะเลี้ยงในพื้นที่อำเภอชายฝั่งทะเล คือ ไชยา ท่าฉาง ท่าชนะ เมือง กาญจนดิษฐ์ พุนพิน ดอนสัก และเกาะสมุย

3.3 อุตสาหกรรม

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโรงงานอุตสาหกรรมประมาณ 768 โรง เงินลงทุน 18,699.12 ล้านบาท คนงาน 26,951 คน แยกเป็น 1) โรงสีข้าว 10 โรง 2) โรงงานขนาดเล็ก 596 โรง 3) โรงงานขนาดกลาง 117 โรง และ 4) โรงงานขนาดใหญ่ 45 โรง

3.4 สถาบันการเงิน

ศูนย์กลางทางการเงิน ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันมีสถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการในจังหวัด ดังนี้

- ธนาคาร จำนวน 69 สาขา แยกเป็นธนาคารพาณิชย์ 39 สาขา ธนาคารของรัฐ 30 สาขา

- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 1 สาขา ปริมาณเงินฝาก 43,930 ล้านบาท สินเชื่อ 37,772 ล้านบาท (ข้อมูล ณ พฤศจิกายน 2548)

3.5 การท่องเที่ยว

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย คือ มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตก ภูเขา ทะเล หาดทราย และเกาะแก่งต่าง ๆ ได้รับความ

นิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยว เข้ามาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับจังหวัดมีความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พร้อมทั้งจะรองรับ คือ มีโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เพียงพอ มีระบบการคมนาคมที่สะดวก และมีให้เลือกหลายเส้นทาง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศาสนสถาน คือ สวนโมกขพลาราม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร วัดแก้ว วัดหลง วัดเขาสวรรณประดิษฐ์ วัดถ้ำสิงขร พระธาตุศรีสุราษฎร์ พระพุทธรูปใหญ่ เจดีย์แหลมสอ เป็นต้น

2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและหัตถกรรม คือ ฟาร์มหอยนางรม หมู่บ้านทำไข่เค็มไชยา หมู่บ้านทอผ้าไหมพุมเรียง ศูนย์ฝักลิง เป็นต้น

3) แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะนางยวน อุทยานแห่งชาติเขาสก เขื่อนรัชชประภา น้ำตกดาดฟ้า ถ้ำเหม็น อุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น เป็นต้น

ในปี 2548 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,936,707 คน มีรายได้รวม 15,307 ล้านบาท

4.ลักษณะเด่นของฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม

สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีแบ่งได้เป็น 2 มิติ คือ 1) พื้นที่ที่อยู่ใกล้เขตหรือมีอาณาเขตติดกับทะเล ซึ่งจะมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และแปรรูปผลผลิตการประมง และ 2) พื้นที่ภาคพื้นดินหรือภูเขา ซึ่งมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเกษตร และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีฐานทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 แสดงฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	ลักษณะเด่นของฐานเศรษฐกิจและวัฒนธรรม	
		ฐานเศรษฐกิจ	วัฒนธรรม
1	อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี	ผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ - การค้าขาย และยางพารา	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - เลือกระจูด

ตาราง 4.1 แสดงฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำแนกตามอำเภอ (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ลักษณะเด่นของฐานเศรษฐกิจและวัฒนธรรม	
		ฐานเศรษฐกิจ	วัฒนธรรม
2	อำเภอกาญจนดิษฐ์	ทรัพยากรชายฝั่ง (กุ้ง หอย ปู ปลา) ได้แก่ - ฟาร์มหอย - การเพาะเลี้ยง	การแปรรูปทรัพยากร ชายฝั่ง (กุ้ง หอย ปู ปลา)
3	อำเภอดอนสัก	ทรัพยากรชายฝั่ง (กุ้ง หอย ปู ปลา) ได้แก่ - อาหารทะเล	การแปรรูปทรัพยากร ชายฝั่ง (กุ้ง หอย ปู ปลา) - น้ำพริกกุ้งเสียบ - แกงไตปลา
4	อำเภอเกาะสมุย	ทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - กาละแม
5	อำเภอเกาะพะงัน	ทรัพยากรธรรมชาติ	การแปรรูปทรัพยากร ชายฝั่ง (กุ้ง หอย ปู ปลา)
6	อำเภอไชยา	ผลผลิตทางการเกษตร - ไข่เค็ม - ปาล์มน้ำมัน ทรัพยากรชายฝั่ง	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - การทอดผ้า - ไข่เค็ม - ปาล์มน้ำมัน
7	อำเภอท่าชนะ	ทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ - กุ้ง หอย ปู ปลา ผลผลิตทางการเกษตร - สวนยางพารา - ผลไม้	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - การทอดผ้า - ปาล์มน้ำมัน - ยางพารา
8	อำเภอคีรีรัฐนิคม	ผลผลิตทางการเกษตร - ลองกอง - พืชสวน	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - ลองกอง

ตาราง 4.1 แสดงฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำแนกตามอำเภอ (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ลักษณะเด่นของฐานเศรษฐกิจและวัฒนธรรม	
		ฐานเศรษฐกิจ	วัฒนธรรม
9	อำเภอบ้านตาขุน	ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ - เขื่อน - การท่องเที่ยว ผลผลิตทางการเกษตร - ผลไม้	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - ผลไม้
10	อำเภอพนม	ผลผลิตทางการเกษตร - สวนยางพารา - ปาล์มน้ำมัน ทรัพยากรธรรมชาติ - อุทยานการ ท่องเที่ยว	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - ปาล์มน้ำมัน - ยางพารา
11	อำเภอท่าฉาง	ผลผลิตทางการเกษตร - ข้าว ทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ - กุ้ง หอย ปู ปลา	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - ข้าว
12	อำเภอบ้านนาสาร	ผลผลิตทางการเกษตร - เงาะ	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - เงาะ
13	อำเภอบ้านนาเดิม	ผลผลิตทางการเกษตร - หัตถกรรมสาน เสื่อกระจูด	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - จักสาน (เสื่อกระจูด)
14	อำเภอเคียนซา	ผลผลิตทางการเกษตร	การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน

ตาราง 4.1 แสดงฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำแนกตามอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	ลักษณะเด่นของฐานเศรษฐกิจและวัฒนธรรม	
		ฐานเศรษฐกิจ	วัฒนธรรม
15	อำเภอเวียงสระ	ผลผลิตทางการเกษตร	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน - ปาล์มน้ำมัน
16	อำเภอพระแสง	ผลผลิตทางการเกษตร	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน
17	อำเภอพุนพิน	ผลผลิตทางการเกษตร - จักสาน (เสื่อกระจูด)	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน - จักสาน (เสื่อกระจูด)
18	อำเภอชัยบุรี	ผลผลิตทางการเกษตร	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน
19	กิ่งอำเภอวิภาวดี	ผลผลิตทางการเกษตร - ทำสวน - ยางพารา - ทรัพยากรธรรมชาติ - อุทยานการท่องเที่ยว - อุทยานแก่งกรุง - เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าคลองยันต์ - เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ยางพารา - ปาล์มน้ำมัน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการวิจัยวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ในปี พ.ศ. 2546 – 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน จำนวน 60 โครงการ จำแนกเป็นด้านการอาหาร จำนวน 34 โครงการ ด้านผ้าทอและสิ่งประดิษฐ์จำนวน 10 โครงการ ด้านการตลาดจำนวน 3 โครงการ ด้านการประชาสัมพันธ์จำนวน 1 โครงการ ด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 โครงการ และด้านการเกษตรจำนวน 8 โครงการ สำหรับในปี พ.ศ.2550 กำลังดำเนินการ จำนวน 31 โครงการ จำแนกเป็น ชุดโครงการพัฒนาอาชีพทางเลือกและทรัพยากรชายฝั่งจำนวน 5 โครงการ ผลิตภัณฑ์อาหารจำนวน 6 โครงการ และการท่องเที่ยวจำนวน 20 โครงการ รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 4.2 และ ตาราง 4.3

ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
อาหาร		
1	ศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการทำไวน์เงาะ / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	มรภ.สุราษฎร์ธานี
2	ผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางอบแห้ง กลุ่มแม่บ้านนาสักสามัคคี อ.สวี จ.ชุมพร / อ.สมนึก ทองละเอียด และ อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
3	ผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางอบแห้ง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพ้อตาหินช้าง อ.ท่าชนะ จ.ชุมพร / อ.สมนึก ทองละเอียด และอ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
4	ผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางอบกรอบปรุงรสกลุ่มแม่บ้านท่ามะปริง อ.หลังสวน จ.ชุมพร / อ.สมนึก ทองละเอียด และ อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
5	ผลิตภัณฑ์กะปิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอม่วงสามสิบ ต.ทองเนียน อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช / อ.อารยา ปรานประวิตร และ ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี	OPC
6	ผลิตภัณฑ์กะปิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสาเภสามัคคี ต.เสาเภา อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช / อ.อารยา ปรานประวิตร และ ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี	OPC
7	ผลิตภัณฑ์มันกุ้งเสาเภา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสาเภสามัคคี ต.เสาเภา อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช / อ.อารยา ปรานประวิตร และ ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี	OPC

**ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)**

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
8	ผลิตภัณฑ์แกงไตปลาคว่ำ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสาเภาสามัคคี ต. เสาเภา อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช /อ.อารยา ปราณประวิตร และ ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี	OPC
9	ผลิตภัณฑ์กะปิผัดหมูสับเสาเภา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสาเภาสามัคคี ต.เสาเภา อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช / อ.อารยา ปราณประวิตร และ ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี	OPC
10	ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปลูกจันทร์เทศกลุ่มแม่บ้านร่อนนา อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช / อ.เบญจมาศ ช่วยนุ้ย และ ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	OPC
11	ผลิตภัณฑ์ไตปลาคว่ำแห้ง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช / อ.เบญจมาศ ช่วยนุ้ย และ ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	OPC
12	ผลิตภัณฑ์กะปิ กลุ่มแม่บ้านในเพลา อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช / อ.สมนึก ทองละเอียด และ อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
13	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของน้ำปลากับราคาขาย / ผศ.สมพร โตใจ	มรภ.สุราษฎร์ ธานี
14	การพัฒนาไอศกรีมตัดแปลงไขมันต่ำ / อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์ และ อ.ไพโรจน์ บุญมณี	มรภ.สุราษฎร์ ธานี
15	การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์แปรรูปขนมจากกล้วยเล็บมือนาง / ผศ.ดร.จิตเกษม หล้าสะอาด, อ.ยุพยงค์ ศักดา, อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์, ผศ.ดร.นิตย์ หทัยสิงส์ และ อ.โสภา ปุ่นสุวรรณ	สกอ.
16	การผลิตผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาจิ้งจั้งสู่ตลาดสากลของกลุ่มแม่บ้านประมง ต.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี / ผศ.มานิชย์ นวลสระ, ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และ อ.วรรณภา จิติธานนท์	สกอ.
17	โครงการคุณค่าทางโภชนาการของข้าวยาอาหารสุภาพจากท้องถิ่นสู่ ครัวโลก / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว, ผศ.วิรุพ ทองอำภา, อ.สมพร ศรีอานนท์, อ.อารยา ปราณประวิตร, ว่าที่ ร.ต.ปริญญา สุขแก้วมณี และ อ.สมนึก ทองละเอียด	เครือข่าย มรภ. และสกอ.

**ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)**

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
18	โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระดับชุมชนในอาหารแปรรูปภาคใต้ / ผศ.สมศักดิ์ ขอบตรง	เครือข่าย มรภ. และสกอ.
19	โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์กาแฟเขาทะลุ ต.เขาทะลุ อ.สวี จ.ชุมพร / ผศ.ดร.สุนทร พูนเอียด	เครือข่าย มรภ. และสกอ.
20	การถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เงาะสู่ชุมชน / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว, อ.สมพร ศรีอาณนัฏ, อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์ และ อ.สมนึก ทองละเอียด	สกอ. ภาคใต้ ตอนบน
21	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี / ผศ.นันทวรรณ ช่างคิด และ อ.วัชร พืชผล	มรภ. สุราษฎร์ธานี
22	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กะปิ กลุ่มแม่บ้านซอยบริษัทใหม่ร่วมใจพัฒนา / อ.อารยา ปราณประวีตร	OPC
23	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กะปิ บ้านขจัดภัย / อ.อารยา ปราณประวีตร	OPC
24	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กะปิ กลุ่มกะปิ บ้านทรายแดง / ว่าที่ร.ต.ปริญญา สุกแก้วมณี	OPC
25	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กล้วยทอดกรอบ / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	OPC
26	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กอละแมสวรรณ / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	OPC
27	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กอละแม / อ.สมพร ศรีอาณนัฏ	OPC
28	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์น้ำพริกตาแดงและหอยนางรม / อ.สมพร ศรีอาณนัฏ	OPC
29	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอดรสขิง อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
30	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอด / อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC

ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
31	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล (ปลาสด) / อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	OPC
32	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางกล้วยฉาบ / อ.สมนึก ทองละเอียด	OPC
33	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP : การศึกษาผลิตภัณฑ์เม็ดมะม่วงหิมพานต์คั่ว / อ.สมนึก ทองละเอียด	OPC
34	การวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพทางโภชนาการของผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่น : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์กอละแมะ / อ.อารยา ปรานประวีตร	เครือข่ายการวิจัย สกอ.ภาคใต้ ดอนบน
ผ้าทอและสิ่งประดิษฐ์		
1	บุคลิกภาพที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ของผู้นำกลุ่มในชุมชนทอผ้าไหมพรมเรียง จ.สุราษฎร์ธานี / อ.พวงเพ็ญ ชูรินทร์	มรภ. สุราษฎร์ธานี
2	การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี /รศ.สมเกียรติ ตันสกุล, ผศ.สมทรง นุ่มนวล และ อ.เบญจมาศ บุญดำ	สกอ.
3	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิตผ้าไหมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่มาตรฐานชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าบ้านเขาสามยอต/ผศ.เนาวรินทร์ ชนะทัพ และ อ.เบญจมาศ บุญดำ	สกอ.
4	การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมทอผ้าพื้นบ้านบ้านท่ากระเจา อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี / อ.อัญชลี บุญญานุกุล, ผศ.ดร.ราตรี นันทสุคนธ์ และ อ.สุริยา ชัยรักษา	เครือข่าย มรภ. และสกอ.
5	พัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านมะพร้าวของชุมชน ต.บางมะขาม อ.เกาะสมุย/อ.ปวีณา ทองบุญยัง, อ.ลาวัลย์ ทิฆมภาคย์วิศิษฐ์, อ.จุฑารัตน์ ธาราทิศ, อ.เยาวลักษณ์ ศักดา และ อ.จิตรีติมา เจริญผล	สกอ. ภาคใต้ ดอนบน
6	แนวทางการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านสู่ผู้บริโภค/ อ.วิรุณทิพย์ จันทรแดง และอ.ธวัช บุญน้อย	สกอ. ภาคใต้ ดอนบน

**ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)**

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
7	ศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์จากใบยางพาราของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควนสุบรรณ/รศ.ปรางณี เพชรแก้ว	มรภ. สุราษฎร์ธานี
8	โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในกิจกรรมส่งเสริมงานวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ ระดับชุมชนในผ้า ทอพื้นบ้านทุกภูมิภาคและอาหารแปรรูป 4 เครื่องช่วยผลิตภัณฑ์ภาค กลาง กรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นบ้าน บ้านท่ากระเจา และบ้านในเขา อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี / ผศ.ศุภวรรณ สอนสังข์ และคณะ	OPC
9	โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผ้าทอพื้นบ้าน : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มบ้านห้วยพุน ต.ตะกรบ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี/ผศ.ศุภวรรณ สอนสังข์ และคณะ	สกอ.
10	เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอท่ากระเจาและ ผ้าทอเกาะยอ / อ.ชุตินา วุ่นแก้ว	มรภ. สุราษฎร์ธานี
การตลาด		
1	การถ่ายทอดความรู้ทางการตลาดในบริษัทร่วมทุน ข้อมูลเชิงสำรวจใน เขต 14 จังหวัดภาคใต้ ประเทศไทย / ผศ.ดร.นิตย หทัยวสีวงศ์ สุขศรี	มรภ. สุราษฎร์ธานี
2	ความสามารถทางการตลาดของผู้ประกอบการจังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.ศรีน้ำ ชุนอ่อน	มรภ. สุราษฎร์ธานี
3	กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของธุรกิจโรงแรมใน อ. เกาะสมุย / อ.กิตติกร ไสยรินทร์	มรภ. สุราษฎร์ธานี
การประชาสัมพันธ์		
	แนวทางการประชาสัมพันธ์ผ้าทอพื้นบ้านสู่ผู้บริโภค / อ.วิรุณทิพย์ จันทรแดง	เครือข่ายการ วิจัย สกอ. ภาคใต้ตอนบน
การท่องเที่ยว		
1	ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน / อ.ไพฑูรย์ ปิ่นสุวรรณ	มรภ. สุราษฎร์ธานี
2	การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษาสปาของเกาะสมุย / อ.วิชชุตา ให้เจริญ	มรภ. สุราษฎร์ธานี

**ตาราง 4.2 แสดงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)**

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์/โครงการวิจัย/นักวิจัย	แหล่งทุน
3	การพัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายการท่องเที่ยวยั่งยืน : เส้นทางวัฒนธรรม ศรีวิชัยที่ไชยา / ผศ.นันทวรรณ ช่างคิด	สกอ.
4	ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น (ระยะที่ 1) / ดร.สมคิด รัตนพันธุ์	มรภ. สุราษฎร์ธานี
การเกษตร		
1	ผลของระดับโปรตีนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและส่วนประกอบซาก ของไก่พื้นเมืองภาคใต้ / อ.โสภณ บุญล้ำ	มรภ. สุราษฎร์ธานี
2	วิธีการเก็บรักษาในสภาพบรรยากาศดัดแปลงและการเปลี่ยนแปลง ระหว่างการเก็บรักษาในฝักกระเจี๊ยบเขียว / อ.พรพรม ลีตะชีวะ	มรภ. สุราษฎร์ธานี
3	ศึกษาอาหารจากวัสดุท้องถิ่นที่เหมาะสมในการเลี้ยงไก่เชิงการค้า / อ.โสภณ บุญล้ำ, อ.มนตรี หิตายะ และ อ.รัชวรรณ ไกลถิ่น	มรภ. สุราษฎร์ธานี
4	กรณีศึกษา : กลุ่มเลี้ยงเป็ดและองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี / อ.โสภณ บุญล้ำ	สกอ.
5	การเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี / ผศ.สาโรช เนติธรรมกุล	มรภ. สุราษฎร์ธานี
6	ศึกษาระดับที่เหมาะสมของการเสริมฟริกซ์ฟ้าแดงในอาหารต่อไข่แดงใน เป็ดไข่ / อ.รัชวรรณ ไกลถิ่น	มรภ. สุราษฎร์ธานี
7	การศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงพันธุ์ต่าง ๆ ใน สุราษฎร์ธานี / ดร.สุนทรีย์ สุสร	มรภ. สุราษฎร์ธานี
8	โครงการวิจัยเรื่อง “ผลของการเสริมไขมันชั้นในอาหารไข่ไก่ต่อ สมรรถภาพการให้ผลิตไข่และคุณภาพไข่” / อ.โสภณ บุญล้ำ และ อ.จุฑามาศ กระจำศรี	มรภ. สุราษฎร์ธานี

**ตาราง 4.3 แสดงผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ต่อ)**

ลำดับ	โครงการวิจัย / นักวิจัย	แหล่งทุน
1	การพัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การวิเคราะห์ด้านการผลิตและการตลาดปูม้า กรณีศึกษา ต.พุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี / อ.เบญจวรรณ คงชน	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย

**ตาราง 4.3 แสดงผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ต่อ)**

ลำดับ	โครงการวิจัย / นักวิจัย	แหล่งทุน
2	การเลี้ยงหอยนางรม ใน จ.สุราษฎร์ธานี : ต้นทุนผลตอบแทนและ แนวโน้มในอนาคต / อ.อนุমান จันทวงศ์	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
3	การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยปูแปะเค็มเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ ของ จ.สุราษฎร์ธานี / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
4	การจัดการโซ่อุปทานและอุปสงค์ : การเลี้ยงหอยนางรมใน จ.สุราษฎร์ธานี / อ.ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
5	การจัดการด้านโลจิสติกส์ กรณีศึกษา การเพาะเลี้ยงหอยนางรม บ้านปากน้ำกระแต ต่าบลท่าทอง อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี / อ.ปวีณา ทองบุญยัง	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
6	ผลิตภัณฑ์อาหาร การวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสู่ครัวโลก / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ
7	การวิจัยและพัฒนาผัดไทยไชยาสู่ครัวโลก จังหวัดสุราษฎร์ธานี / ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ
8	ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้านอาหารของจังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.สมพร ศรีอาภาพันธ์	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ
9	การวิจัยและพัฒนาผัดไทยไชยาที่สำเร็จรูปเสริมใยอาหาร / อ.อุราภรณ์ เรืองวัชรินทร์	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ
10	การพัฒนาการแปรรูปผัดไทยไชยาโดยวิธีแช่แข็ง / อ.ชลิดา เลื่อมใสสุข	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ
11	การวิเคราะห์ความเสี่ยงของอันตรายในผัดไทยไชยา ในจังหวัด สุราษฎร์ธานี / อ.สุพรรณิการ์ ศรีบัวทอง	สำนักงาน คณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ

**ตาราง 4.3 แสดงผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ต่อ)**

ลำดับ	โครงการวิจัย / นักวิจัย	แหล่งทุน
12	การท่องเที่ยว การวิเคราะห์อุปสงค์ ศักยภาพ และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร กรณีศึกษา สนิมานะฟาร์มสเตย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.กมลวรรณ เหล่ายัง	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
13	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา สนิมานะฟาร์ม อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญย์	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
14	แนวทางการพัฒนากลุ่มชนลีเล็ด อำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร / อ.ภัทรวดี อินทพันธ์	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
15	รูปแบบการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.สมมาส เส่งสุข	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
16	การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของ อุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษา : การศึกษา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฟาร์มปูม้าในอ่าวพุมเรียง ตำบล พุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.จุฑามาศ กระจำศรี	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
17	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอกะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี / อ.วิษชุดา ใจเจริญ	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
18	รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพุนพิน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.พิชัย สุขวุ่น	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
19	การวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทาน และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนเงาะโรงเรียน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.เบญจวรรณ คงชน	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย
20	ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวน สมุนไพร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.เนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์	สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย

**ตาราง 4.3 แสดงผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ต่อ)**

ลำดับ	โครงการวิจัย / นักวิจัย	แหล่งทุน
21	การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษา : เกษตรกรเลี้ยงเป็ดและผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.โสภณ บุญล้ำ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
22	ระบบขนส่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จ.สุราษฎร์ธานี / อ.เนติธรรม คงเจริญ	สกอ.ภาคใต้ ตอนบน
23	การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวของ จ.สุราษฎร์ธานี / อ.วิษุตา ให้เจริญ	สกอ.ภาคใต้ ตอนบน
24	การพัฒนาคุณภาพบุคลากรการท่องเที่ยว จ.สุราษฎร์ธานี / อ.อัญญาณี คำโท	สกอ.ภาคใต้ ตอนบน
25	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี / อ.กมลวัฒน์ โมราศิลป์	สกอ.ภาคใต้ ตอนบน
26	การพัฒนาการตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ	สกอ.ภาคใต้ ตอนบน
27	แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี / อ.ธนวิทย์ บัวฝ้าย	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
28	แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.วิษุตา ให้เจริญ	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
29	แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
30	การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของสวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี / อ.พิชัย สุขวุ่น	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
31	แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาวิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว จ.สุราษฎร์ธานี / อ.วิษุตา ให้เจริญ	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาบริบทชุมชนของบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. สภาพทั่วไปของชุมชน

บ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เดิมเป็นหมู่ที่ 6 ตำบลท่าสะท้อน แต่เนื่องจากตำบลท่าสะท้อน มีพื้นที่กว้างใหญ่มาก ทางราชการจึงแบ่งพื้นที่การปกครอง จัดตั้งเป็นตำบลใหม่อีก 1 ตำบล คือตำบลเขาหัวควาย พื้นที่หมู่ที่ 6 เดิมจึงถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตำบลเขาหัวควาย ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตำบลท่าสะท้อน ในส่วนที่ขึ้นอยู่กับตำบลท่าสะท้อนได้ปรับเปลี่ยนเป็นหมู่ที่ 4 บ้านหนองจอก

บ้านหนองจอกเป็นหมู่บ้านเกิดใหม่ของตำบลท่าสะท้อน มีราษฎรจากจังหวัดเพชรบุรีอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว เมื่อประมาณ 100 ปีเศษ นำโดยนายเล้าะ อีสงห์จันทร์ และญาติๆ พื้นที่ของบ้านหนองจอกเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำตาปี น้ำท่วมในฤดูน้ำหลากทุกปี ไม่สามารถปลูกพืชยืนต้นได้ พื้นที่ส่วนนี้เลยถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่ามาเป็นเวลานาน หลังจากที่นายเล้าะ อีสงห์จันทร์ และญาติๆ อพยพเข้ามาอยู่ก็ได้ประกอบอาชีพตัดไม้ฟันส่งให้การรถไฟ ซึ่งขณะนั้นยังใช้หัวรถจักรไอน้ำอยู่ หมู่บ้านหนองจอกได้มีราษฎรอพยพเข้ามาสมทบเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อ นายมุด อีสงห์จันทร์ สำหรับชื่อหมู่บ้านหนองจอกสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากสภาพพื้นที่ลุ่มมีหนองน้ำขนาดใหญ่และมีจอกเหินขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ในปี 2518 เกิดน้ำท่วมใหญ่และมีน้ำขังอยู่นานทำให้ราษฎรที่อาศัยอยู่อพยพออกจากพื้นที่จนหมด ทำให้กลายเป็นหมู่บ้านร้าง และอพยพกลับเข้ามาอยู่ใหม่ในปี 2530

ในปัจจุบันบ้านหนองจอกมี 129 ครัวเรือน ประชากร 438 คน เป็นชาย 199 คน หญิง 239 คน ประชากรร้อยละ 40 นับถือศาสนาอิสลาม ครัวเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำตาปี ประชากรในชุมชนทุกคนจบการศึกษาภาคบังคับ ในหมู่บ้านจบปริญญาตรี 5 คน ระดับสูงกว่าปริญญาตรีไม่มี ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมทุกปี จึงมีการปลูกปาล์ม น้ำมัน และพืชไร่อายุสั้น ตามฤดูกาล เช่น มันเทศ พักทอง งาม ส่วนที่อาศัยอยู่ริมน้ำมีการทำประมงขนาดเล็ก และมีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง มีประชาชนวัยหนุ่มสาวรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานเอเซียเน โปรดัคส์ และโรงงานทักซิณอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นโรงงานที่ตั้งอยู่ในชุมชนใกล้เคียง

ประชาชนบ้านหนองจอกส่วนใหญ่มีรายได้มากในช่วงเดือนมกราคมไปถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งราษฎรให้เหตุผลว่าผลผลิตพืชไร่ และพืชผักที่เพาะปลูกสามารถเก็บจำหน่ายออกสู่ตลาดทำให้เกิดรายได้ต่อเนื่องกันไป และในช่วงเดือนกรกฎาคมไปถึงเดือนธันวาคม รายได้จะลดลงและคงที่ตลอด เพราะในระยะเวลาดังกล่าวเข้าสู่ฤดูฝน ฝนตกชุก เกิดน้ำท่วมขังไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ จึงมีผลกระทบต่อยาได้ สำหรับด้านรายจ่ายของประชาชนพบว่า มีรายจ่าย

ค่อนข้างสมดุลกับรายรับ จะจ่ายมากในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร และรายจ่ายจะลดลงเป็นปกติตั้งแต่เดือนมิถุนายน ไปจนถึงเดือนพฤศจิกายน รายจ่ายจะสูงสุดในเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นระยะสิ้นปี เพราะราษฎรที่เป็นลูกหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตร จะต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปชำระหนี้ธนาคาร

2. โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

หมู่ที่ 4 บ้านหนองจอก ประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างและทำการประมงจากแม่น้ำตาปี จากสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมทุกปี จึงไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ ประชาชนจึงมีรายได้น้อย ค่อนข้างยากจน แต่ในปัจจุบันมีถนนสาย 41 (ถนนเอเชีย) ตัดผ่านหมู่บ้านและถนนสายกระบี่ – ขนอมตัดผ่านในเขตอำเภอบ้านนาเดิม (ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านหนองจอก) เปรียบเสมือนมีเขื่อนทางธรรมชาติกั้นแม่น้ำตาปีไว้ จึงทำให้น้ำไม่ท่วมหรือท่วมน้อยลง ซึ่งราษฎรคาดว่าในช่วงอีกไม่กี่ปีข้างหน้าราษฎรจะสามารถปลูกพืชยืนต้นโดยเฉพาะปาล์มน้ำมันได้ สำหรับการพบปะของประชาชนในพื้นที่จะมีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านในวันที่ 9 ของทุกเดือน ในการประชุมจะมีการนำข่าวสารของทางราชการมาบอกกล่าวให้ทราบโดยผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. การตัดสินใจต่างๆ จะใช้ระบบประชาธิปไตย นอกจากนั้นก็จะมีการพบปะพูดคุยกันในเรื่องการทำมาหากินและปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้าน

3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยงาน

ราษฎรในหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาจากภาครัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเรื่องของการคมนาคมคือการทำถนน ได้แก่ทางเข้าหมู่บ้านและถนนภายในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลาก ในส่วนความต้องการของประชาชน พบว่าต้องการให้ภาครัฐแนะนำความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร และมีปัญหาการถูกจับกุมเกี่ยวกับการทำการประมงในช่วงฤดูปลาวางไข่

4. กระบวนการตัดสินใจของชุมชนในเรื่องส่วนรวม

กระบวนการตัดสินใจของราษฎรหมู่ที่ 4 บ้านหนองจอก ส่วนใหญ่ใช้การตัดสินใจในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านคือวันที่ 9 ของทุกเดือน จะมีผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย อบต. กรรมการหมู่บ้าน เป็นแกนนำในการชี้แจง และชี้แนะจะมีผู้นำธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชายคอยซักถามและเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้นำธรรมชาติเหล่านี้คล้ายๆ กับตัวแทนของราษฎรที่มาประชุมทั้งหมดอีกทีหนึ่ง เรื่องที่นำเข้ามาตัดสินใจพูดคุยร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องทำมาหากิน เรื่องของเศรษฐกิจภายในครอบครัว หากเกิดข้อขัดแย้งทางความคิดก็จะใช้เหตุผลและวิธีการทางประชาธิปไตยในการตัดสินใจ

5. ลักษณะของผู้นำในชุมชน

ผู้นำในชุมชนบ้านหนองจอก มีทั้งที่เป็นมุสลิมและไทยพุทธ ผู้ใหญ่บ้านเป็นมุสลิมชื่อนายมิต อีสึงห์จันทร์ ส่วนผู้ช่วยกระจายอยู่ตามกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ บ้านหนองจอกและบ้านไทรงาม ลักษณะของผู้นำโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านนั้น เป็นคนเคร่งครัดในศาสนาที่ตนนับถือเสียงดังฟังชัด จริงจัง ถึงแม้ว่ามีความรู้้อยแต่ก็พูดเข้าใจง่าย มีหน้าที่เหมือนๆ ผู้นำหมู่บ้านทั่วๆ ไป คือ รับเรื่องราวต่างๆ จากทางราชการมาแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบติดต่อประสานงานกับทางราชการในเรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน รวมทั้งได้มีการชักชวนราษฎรทำการพัฒนาเนื่องในโอกาสสำคัญๆ อยู่เสมอ

6. รูปแบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนรวมของประชาชน

จากสภาพของหมู่บ้านประชาชนค่อนข้างยากจนและมีความรู้้อย สิ่งที่ราษฎรคิดอยู่ในขณะนี้ คือเรื่องทำมาหากินจะอย่างไรให้มีรายได้เพิ่มฐานะดีขึ้น ซึ่งพวกเขาคิดว่าราชการจะต้องให้ความช่วยเหลือทั้งทุนและความรู้ในการประกอบอาชีพด้านต่างๆ แต่ที่ผ่านมาความรู้สึกของราษฎรในพื้นที่ยังบอกว่าภาคราชการยังแก้ปัญหาให้พวกเขาไม่ถูกจุด คล้ายๆ กับไม่มีความจริงใจในการแก้ปัญหาให้พวกเขา ซึ่งพอสรุปได้ว่าคนที่จะแก้ปัญหาให้พวกเขาได้คือภาครัฐนั่นเอง

7. ความรู้สึกถึงความเป็นชุมชนและบรรทัดฐานของชุมชนเกี่ยวกับความร่วมมือ

จากสภาพพื้นที่ของบ้านหนองจอก ซึ่งเป็นที่ลุ่มริมแม่น้ำตาปีมีน้ำท่วมทุกปีในฤดูน้ำหลาก โดยเฉพาะในปี 2518 น้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ทำให้ราษฎรอพยพออกจากพื้นที่จนหมดจนกลายเป็นหมู่บ้านร้างอยู่หลายปี เริ่มทยอยอพยพเข้ามาอยู่ใหม่แต่มาภายหลังน้ำท่วมน้อยลง จากการสัมภาษณ์สอบถามได้รับคำตอบว่าต่อจากนี้เขาจะไม่ทอดทิ้งหมู่บ้านไปไหนอีกแล้ว มีความรักในท้องถิ่นที่อยู่มากขึ้น เมื่อก่อนพวกเขาประกอบอาชีพการเพาะปลูกและการประมงจากธรรมชาติ คือ จากแม่น้ำตาปีที่ไหลผ่านหมู่บ้านต่อมาในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกัน เช่น การรวมกลุ่มเลี้ยงปลากระชัง การรวมกลุ่มเลี้ยงแพะ มีกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านมีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมในงานประเพณี วันสำคัญต่างๆ

8. สถานการณ์ชุมชน

หมู่ที่ 4 บ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา คือ ประชาชนในพื้นที่เชื่อฟังผู้นำ มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำตาปีไหลผ่านมีถนนสาย 41 (สายเอเชีย) ตัดผ่านหมู่บ้าน มีกลุ่มออมทรัพย์ มีกองทุนหมู่บ้าน มีกลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงแพะ และเนื่องจากมีถนนสายเอเชียตัดผ่านหมู่บ้าน มีถนนสายกระบี่ – ชนอม ตัดผ่านทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน เปรียบเสมือนเชื่อมกันน้ำธรรมชาติทำให้น้ำซึ่งเคยท่วมขังทุกปีลดปริมาณลงเรื่อยๆ จนในอนาคตอาจจะไม่มีน้ำท่วมก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นราษฎรในพื้นที่

คาดว่าหมู่บ้านหนองจอกจะมีพื้นที่คาดว่าหมู่บ้านหนองจอกจะมีพื้นที่การเกษตรที่ใช้การได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะจะมีปาล์มน้ำมันเต็มพื้นที่หมู่บ้าน

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของหมู่บ้านคือ เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ จะเกิดการแตกแยกทางความคิด ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาจากโรงงาน ซึ่งโรงงานแห่งนี้เป็นโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ บรรจุกระป๋อง ซึ่งพวกเขาบอกว่ามีทั้งผลดีและผลเสีย คือโรงงานปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำทำให้ปลาตายน้ำเน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาดินเปรี้ยว ปัญหาหนี้สิน รายได้น้อย ปัญหาการว่างงาน สำหรับความร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน จะมีลักษณะต่างคนต่างอยู่

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้จัดเวทีร่วมกับภาคี 4 ฝ่ายคือ 1) ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 2) ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ภาควิชาการ โดยได้จัดเวทีจำนวน 5 ครั้ง แต่ละครั้งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ครั้งที่ 1 จัดเวทีในวันอังคารที่ 27 กันยายน พ.ศ.2549 ณ ห้องวิภาวดี อาคารกาญจนาภิเษกอนุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 54 คนที่ประชุมได้ระดมสมองเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการทางด้านการวิจัยของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในมิติทั่วไปได้ข้อสรุปประเด็นสภาพปัญหาและความต้องการทางด้านการวิจัย 7 ประเด็น ดังนี้

1. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและอาหารทะเล
2. พืชเศรษฐกิจในท้องถิ่น ได้แก่ ยางพารา ปาล์ม
3. การเกษตรอินทรีย์
4. การลดสิ่งปนเปื้อนในอาหาร
5. การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
6. แรงงานต่างด้าว
7. เจตนคติและค่านิยมของเยาวชน

ครั้งที่ 2 จัดเวทีในวันอังคารที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2550 ณ ห้องศรีวิชัย อาคารกาญจนาภิเษกอนุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนภาคราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาควิชาการ จำนวน 60 คนที่ประชุมได้แบ่งกลุ่มตามประเด็นและความสนใจ จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีข้อสรุปดังนี้

กลุ่มการเกษตร มีประเด็นปัญหาและความต้องการ ดังนี้

- 1) การจัดการกลุ่ม เช่น การจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง

2) การผลิต / การแปรรูป เช่น การปรับปรุงพันธุ์ การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่า
ผลผลิต เครื่องมือ / เทคโนโลยีที่เหมาะสม

3) การตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย การขนส่ง

4) บัญชี / การเงิน เช่น การจัดการบัญชี

5) อื่นๆ เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำ
อาชีพเสริม

กลุ่มการผลิตและแปรรูปอาหาร มีประเด็นปัญหาและความต้องการ ดังนี้

1) การผลิต / การแปรรูป เช่น วัตถุดิบ เครื่องมือ/เทคโนโลยีที่เหมาะสม
กระบวนการ/วิธีการแปรรูป การรับรองมาตรฐาน

2) การตลาด เช่น ช่องทางการจำหน่าย บรรจุภัณฑ์

3) การเงินและระบบบัญชี เช่น การจัดทำบัญชี การจัดเงินปันผล การจัด
สวัสดิการชุมชน

กลุ่มทอผ้า และหัตถกรรม มีประเด็นปัญหาและความต้องการ ดังนี้

1) การผลิต / การแปรรูป เช่น วัตถุดิบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสืบทอด
ภูมิปัญญา

2) การตลาด เช่น ช่องทางการตลาด บรรจุภัณฑ์

ครั้งที่ 3 จัดเวทีในวันอังคารที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2550 ณ ห้องศรีวิชัย อาคารกาญจนา-
ภิเษกอนุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนส่วนราชการภาค
หนุนเสริมระดับปฏิบัติการ และภาควิชาการ จำนวน 45 คนที่ประชุมได้พิจารณาผลการประชุม
ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และมีข้อสรุปดังนี้

ระดับชุมชน

- เน้นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

การจัดการกลุ่ม

- การสร้างผู้นำระดับกลุ่มเพิ่มขึ้น

- การสร้างเครือข่ายทุกมิติ

- การติดตามประเมินผล

- ทศนคติและค่านิยมของสมาชิก

- การพึ่งตนเอง

- การเชื่อมโยงภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมยังสะดุดอยู่

การเงินการบัญชี

- ความโปร่งใส

- การเชื่อมโยงกองทุนหมู่บ้านและแหล่งทุนอื่น ๆ
- ระบบบัญชี
- การตรวจสอบบัญชี
- การติดตามประเมินผล
- อบรมบ่มเพาะทางกลุ่มไม่ได้จัดทำ
- ออกแบบระบบบัญชีง่าย ๆ ให้เหมาะสมกับชาวบ้าน
- ระบบการให้รางวัลของกลุ่มที่จัดทำบัญชี

การตลาด

- ช่องทางตลาดยังมีน้อย
- ขาดการวางแผนทางการตลาด
- มีการตลาดนำการผลิต
- ความร่วมมือทางการตลาดระหว่างภาคธุรกิจกับชุมชน
- การวิเคราะห์การตลาด
- การตลาดในชุมชน
- การตลาดแบบเครือข่าย
- การตลาดแบบทั่วไป

การบรรจุภัณฑ์

- อยากรได้ของฟรีแต่ไม่ยอมลงทุน
- ชนิดและประเภทของบรรจุภัณฑ์
- ความสวยงามและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์
- บรรจุภัณฑ์จะต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย
- ทักษะคิดและคำนึงของผู้ผลิตเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์

เทคโนโลยีสารสนเทศ

- แนะนำกลุ่มและผลิตภัณฑ์ แบบครบวงจร
- ควรจัดทำโปรแกรมระบบบัญชีแบบชาวบ้าน
- การเผยแพร่การจัดทำการจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- จัดทำระบบการซื้อ-ขาย ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

การผลิตและการแปรรูป

- ขาดแรงงานที่มีทักษะ
- ไม่มีการจัดระบบการผลิตแบบโรงงาน
- มีการสร้างเครือข่ายการผลิต
- ขาดการจัดการด้านวัตถุดิบ
- กระบวนการผลิตของกลุ่มยังไม่ครบวงจร เช่น พืชสัตว์มีเฉพาะชั้นต้นน้ำ

- การควบคุมการผลิต/ไม่สม่ำเสมอ
- การผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า

อื่นๆ

- สร้างกลุ่มวิสาหกิจต้นแบบตามปรัชญาวิสาหกิจชุมชนจริงๆ เช่น การผลิต / การแปรรูป การตลาด ระบบบัญชีการเงิน และการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบเครือข่ายและการจัดการความรู้

ครั้งที่ 4 จัดเวทีในวันอังคารที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะท้อน ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพนมพิณจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และภาควิชาการ จำนวน 30 คนที่ประชุมได้ระดมสมองเกี่ยวกับฐานทรัพยากร กลุ่มองค์กรชุมชน และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการวิสาหกิจชุมชนของตำบลท่าสะท้อน พบประเด็นต่างๆ ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ฐานทรัพยากร และกลุ่มองค์กรชุมชนของตำบลท่าสะท้อนจำแนกตามชุมชน			
หมู่ที่	ชุมชน	ฐานทรัพยากร	กลุ่มองค์กรชุมชน
1	บ้านนาค้อ	• หุ้งพรุกระจุต • หุ้งสงวนเลี้ยงสัตว์	• กลุ่มอาชีพ • กลุ่มเลี้ยงปลา
2	บ้านบ่อกรัง	• สวนยางพารา • สวนปาล์ม • สวนผลไม้	• กลุ่มจักสานกระจุต • กลุ่มสมุนไพร
3	บ้านท่าสะท้อน	• หุ้งพรุกระจุต • บ่อน้ำพุร้อน • วัดหลวงพ่อเพชร • วัดมัจฉา	• กลุ่มเลี้ยงเป็ด • กลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชน • กลุ่มจักสานกระจุต • กลุ่มสมุนไพร • สหกรณ์น้ำยาง • กลุ่มรับจ้างผสมปุ๋ย • กลุ่มเลี้ยงวัว
4	บ้านหนองจอก	• ปลาน้ำจืด • กุ้งแม่น้ำ	• กลุ่มเลี้ยงแพะ • กลุ่มเลี้ยงปลากระชัง

ตาราง 4.4 ฐานทรัพยากร และกลุ่มองค์กรชุมชนของตำบลท่าสะท้อนจำแนกตามชุมชน			
หมู่ที่	ชุมชน	ฐานทรัพยากร	กลุ่มองค์กรชุมชน
5	บ้านเขาพลู	• สวนยางพารา • สวนปาล์ม • สวนผลไม้ • ท่งพรุกระจุต	• กลุ่มเครดิตยูเนียน
6	บ้านห้วยลึก	• ท่งพรุกระจุต • บ่อน้ำร้อนรัตนโกศัย	• กลุ่มจักสานกระจุต • กลุ่มเครดิตยูเนียน

เนื่องจากที่ประชุมมีประเด็นฐานทรัพยากรร่วมกัน คือท่งพรุกระจุต ดังนั้นจึงได้ร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยใช้ฐานทรัพยากรท่งกระจุต ดังนี้

1. การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของท่งพรุกระจุต
3. การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม
4. การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชน
5. การพัฒนาเครือข่ายการผลิต
6. การพัฒนามาตรฐานของวัตถุดิบ
7. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
8. การลดพื้นที่เกษตรเคมี
9. การสืบทอดภูมิปัญญา
10. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
11. การจัดทำปุ๋ยชีวภาพ
12. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา
13. การพัฒนาตราสินค้า
14. การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าพรุกระจุต

สำหรับประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่กลุ่มแต่ละกลุ่มมีความมั่นคงแข็งแรงไม่เหมือนกัน กลุ่มผลิตภัณฑ์บางหมู่บ้านไม่ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การสั่งซื้อสินค้าจำนวนมากทางกลุ่มกระจุตจะไม่ทันต้องสั่งจากจังหวัดนครศรีธรรมราช

มาเสริมอีกส่วนหนึ่ง ชาวผู้สืบทอด และคนหนุ่มสาวในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ชุมชน

ครั้งที่ 5 จัดเวทีในวันจันทร์ที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ณ ศาลาประชาคมบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยตัวแทน ภาคราชการและองค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรชุมชนและประชาชน และภาควิชาการ จำนวน 35 คนที่ประชุมได้ระดมสมองเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นแกนนำในการพัฒนา ผลการจัดเวทีมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1.บริบทชุมชน ฐานทรัพยากร และทุนทางสังคม ได้แก่

- 1) คราวเรือนไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน
- 2) ชุมชนไม่ได้จัดทำแผนแม่บทชุมชน
- 3) ชุมชนมีผู้นำที่เป็นทางการที่เข้มแข็ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต.
- 4) ฐานทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน ประกอบด้วย แม่น้ำ และพื้นดิน
 - แม่น้ำ คือแม่น้ำตาปีครัวเรือนใช้ประโยชน์สำหรับการเลี้ยงปลา

ในกระชัง เช่นปลานิล ปลาตะกิม

-พื้นดิน ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยใช้ประโยชน์พื้นดิน

สำหรับ ปลุกปลำสมสวนผลไม้ ปลุกผักสวนครัว และกากทะลายปลำซึ่งของเหลือทิ้งของโรงงาน ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนใกล้เคียง ครัวเรือนเคยนำมาเพาะเห็ดฟาง

5) ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ได้แก่ การเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลา (ปลาสรร้อย) การเพาะเห็ดฟาง การปลุกผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การแปรรูปอาหาร เช่น มันฉาบ กัวยฉาบ ข้าวต้มมัด และขนมสอดไส้

6) กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังมีปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ต้องซื้อพันธุ์ปลาและอาหาร ปลาจากบริษัทซีพี รวมทั้งต้องขายปลาให้กับบริษัทซีพี เคยมีครัวเรือนทดลองเลี้ยงปลาชนิดอื่นๆ และคิดสูตรอาหารปลาเป็นของตนเอง แต่จะมีปัญหาด้านการตลาด

7) ทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนคือการรวมกลุ่มของประชาชน ได้แก่ กลุ่ม ออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า และกลุ่มเลี้ยงปลากระชัง เป็นต้น แต่เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดของชุมชนพบว่ามีการ เป็นสมาชิกกลุ่มยังมีน้อยประมาณ 100 คน จากประชากรทั้งหมดประมาณ 600 คน

8) ประชากรนอกภาคเกษตรในชุมชนจะเป็นลูกจ้างของโรงงาน ซึ่งพบว่า แรงงานหญิง และผู้สูงอายุที่ทนสภาพการทำงานในโรงงานไม่ได้จะว่างงาน

2. การพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ครัวเรือนมีความต้องการพัฒนาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการรวมกลุ่มอาชีพตามความสนใจและความพร้อมของฐานทรัพยากร เช่น กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มเลี้ยงแพะในสวนปาล์ม กลุ่มเลี้ยงกบ กลุ่มทำเครื่องแกง กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มเพาะเห็ดฟาง และจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนและจัดทำแผนแม่บทชุมชน

ผลการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

ผลการจัดเวทีพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร จำนวน 5 ครั้ง พบประเด็นโจทย์วิจัย ดังนี้

1. มิติชุมชนตามความสนใจหรือกลุ่มอาชีพ

1.1 การรวมกลุ่มและการจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย การเพิ่มจำนวนกลุ่มหรือองค์กรชุมชน การสร้างผู้นำระดับกลุ่มเพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่าย การติดตามประเมินผล การสร้างสำนึกชุมชนของสมาชิก การจัดทำแผนธุรกิจ และการจัดการฟุ้งตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 การผลิตและการแปรรูป ประกอบด้วย แรงงานที่มีทักษะและผู้สืบทอดภูมิปัญญา การจัดระบบการผลิตแบบโรงงาน การสร้างเครือข่ายการผลิต การจัดการด้านวัตถุดิบ การยืดอายุของผลิตภัณฑ์ การผลิตแบบครบวงจร และการควบคุมการผลิตให้ได้รับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

1.3 การตลาด ประกอบด้วย การเพิ่มช่องทางการตลาด การวางแผนทางการตลาด ความร่วมมือทางการตลาดระหว่างภาคธุรกิจกับชุมชน การตลาดที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

1.4 การเงินการบัญชี ประกอบด้วย การเชื่อมโยงกองทุนชุมชนกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ ระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี การติดตามประเมินผล และออกแบบระบบบัญชี ให้เหมาะสมกับกลุ่มชาวบ้าน

2. มิติชุมชนทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่

ชุมชนบ้านหนองจอก มีปัญหาความยากจนซึ่งเกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น 1) กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง พันธุ์ปลา อาหาร และการตลาด ซึ่งทุกขั้นตอนขึ้นอยู่กับบริษัทซีพี 2) กลุ่มอาชีพรับจ้าง คนในชุมชนร้อยละ 50 จะทำงานโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งแรงงานที่อยู่ในระบบไม่ได้ จะเป็นบุคคลที่ว่างงาน และ 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตการเกษตร

ตอนที่ 5 ผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยเลือกมิติชุมชนทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่คือชุมชนบ้านหนองจอก เป็นพื้นที่ของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรมดังนี้

5.1 ประชุมนำเสนอชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรต่อผู้บริหาร นักวิจัย และผู้ประสานโครงการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เชิญผู้บริหารระดับคณะ นักวิจัยที่สนใจ ผู้จัดการศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ เข้าร่วมเวทีพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ครั้ง ดังเอกสารรายงานตอนที่ 4 ซึ่งทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นการประชุมจะจัดทำรายงานสรุปผลการจัดเวทีแจ้งให้ทุกคนทราบพร้อมกับขอข้อเสนอแนะในการจัดเวทีครั้งต่อไป พบว่าส่วนใหญ่จะไม่แก้ไขเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะพบข้อเสนอแนะจากการพูดคุยขณะนั่งรถยนต์เดินทางกลับมหาวิทยาลัย เช่น การจัดเวทีครั้งต่อไปควรจะให้ผู้แทนชุมชนเขานัดกันเอง ควรให้กลุ่มและชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติหรือเป็นทีมวิจัย ส่วนนักวิจัยเป็นที่ปรึกษาและเขียนรายงาน เป็นต้น

5.2 สรรหาและคัดเลือกนักวิจัยเข้าร่วมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ผู้วิจัยจะสรรหาอาจารย์เข้าร่วมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานโดยการคัดเลือกจากอาจารย์ที่เข้าร่วมเวทีพัฒนาชุดโจทย์วิจัย และประเด็นที่อาจารย์ที่อาจารย์นั้นๆสนใจ เช่นประเด็นการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ผศ.โสภณ บุญล้ำ ประเด็นการแปรรูปอาหารได้แก่ ผศ.สุกัญญา ไหมเครือแก้ว ประเด็นการวางระบบบัญชี และการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ อาจารย์พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม และอาจารย์สารภี ชนะทัพ และประเด็นการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ รศ.เปรมชญา ชนะวงศ์ เป็นต้น

5.3 นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะท้อน เกตรอำเภอฟุนพิน และพัฒนาชุมชนอำเภอฟุนพิน การนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ได้นำเสนอวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัย และวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

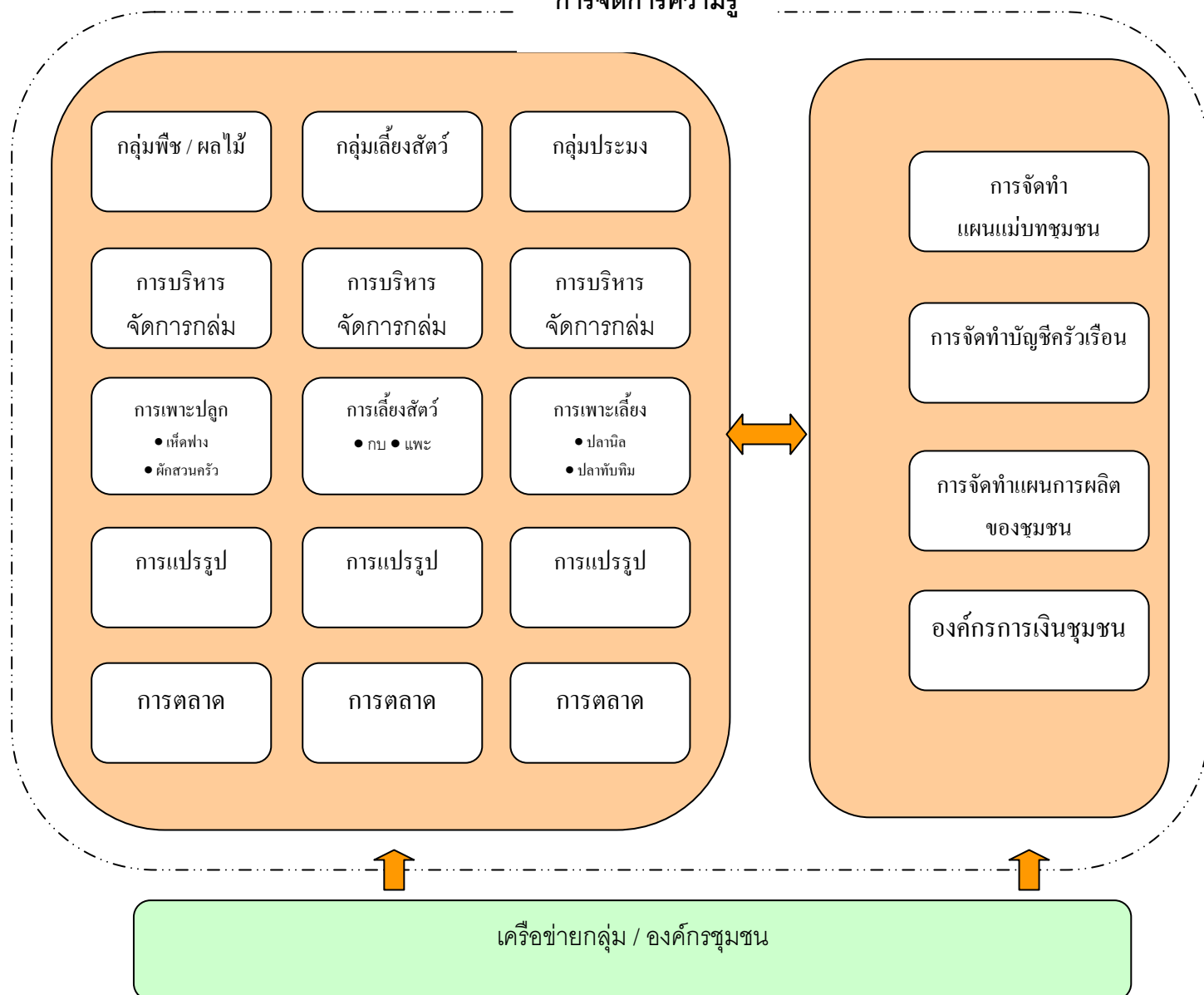
วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยกระบวนการจัดการความรู้

3. เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชน บ้านหนองจอก ต.ท่าสะท้อน
อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
4. เพื่อสรุปและถอดบทเรียน

**การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน**

การจัดการความรู้

ภาพที่ 4.1 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

- 1.1 จัดเวทีนอกรอบ
- 1.2 จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชน
- 1.3 จัดเวทีเปิดตัวโครงการสรรหา และคัดเลือกกลุ่ม/องค์กรชุมชนเข้าร่วมโครงการ

ขั้นดำเนินงาน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

- 2.1 จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน
- 2.2 อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)
- 2.3 นำเสนอแผนต่อชุมชน
- 2.4 จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดทำแผนธุรกิจ
- 2.5 จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
- 2.6 การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- 2.7 อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน
- 2.8 นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน
- 2.9 การเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชนเพื่อบูรณาการ

เป็นองค์รวม

ขั้นสรุปและถอดบทเรียน

- 3.1 สรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน
- 3.2 การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน
- 3.3 การจัดทำวีซีดี การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานในภาพรวม แต่มีประเด็นข้อเสนอแนะและข้อสังเกต ดังนี้

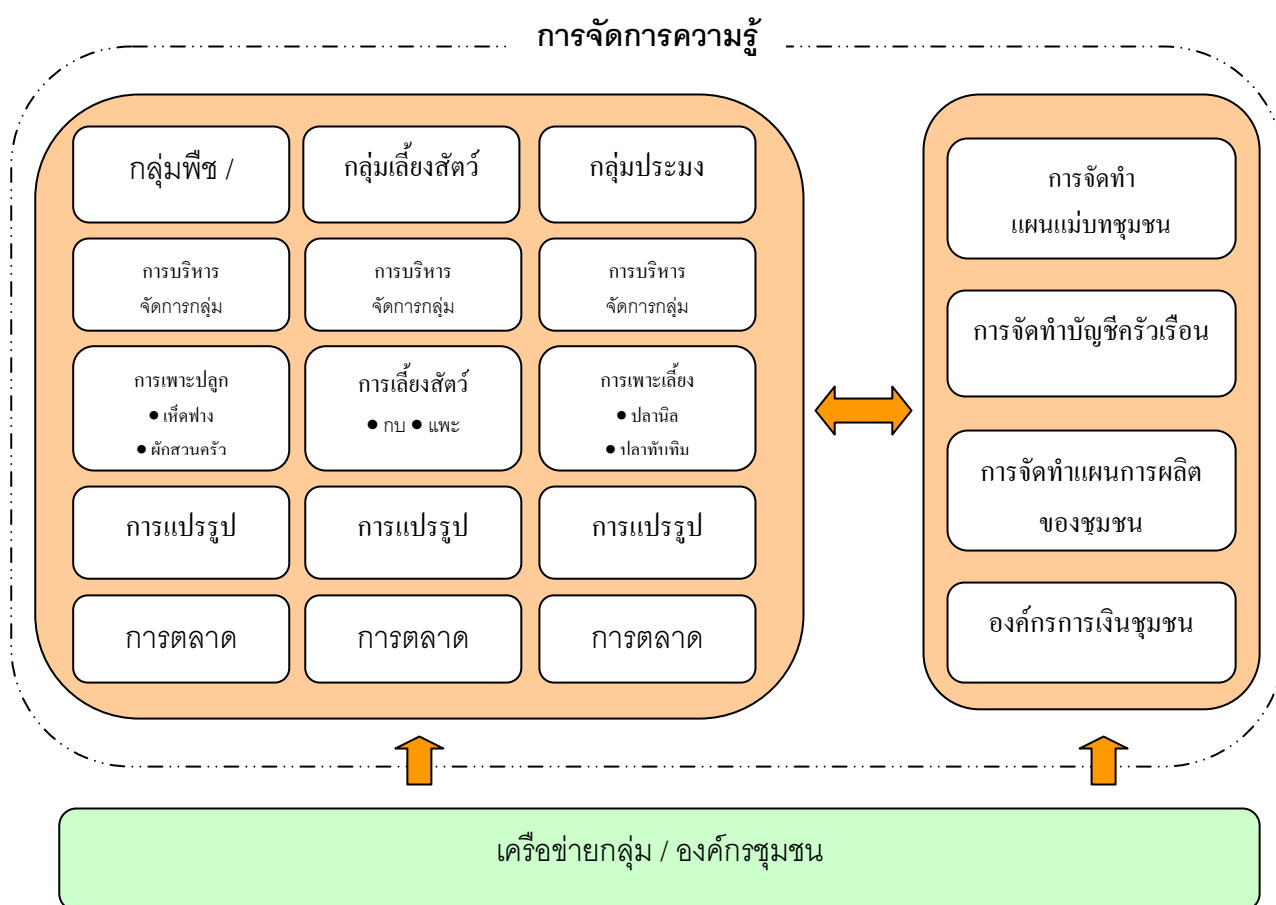
- 1) แหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ
- 2) ควรจะเชื่อมร้อยกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3) ควรจะเป็นโครงการต่อเนื่องเพราะกิจกรรมการพัฒนามีมากในช่วง 1 ปี อาจจะ

ดำเนินการไม่ทัน

5.4 นักวิจัยปรับข้อเสนอแนะโครงการวิจัยย่อยในโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัยได้ปรับกิจกรรมย่อย และกรอบแนวคิดในการดำเนินงานดังแผนภาพ

การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

ภาพที่ 4.2 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง
อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

5.5 จัดเวทีนำเสนอข้อเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กิจกรรมนี้นักวิจัยได้นำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยต่อนายกองคการบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (นายธานี เทือกสุบรรณ) ประธานเครือข่ายการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีภาคใต้ตอนบน (พันเอก น.พ.วิเชียร ชูเสมอ) ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอโครงการ แต่อยู่ในช่วงจะลั่นปีงบประมาณ ซึ่งจะนัดหมายพูดคุยในโอกาสต่อไป

5.6 ผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัยร่วมกับนักวิจัยพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมนี้นักวิจัยได้ปรับแก้ภาษา กิจกรรมการดำเนินงาน หมวดเงินงบประมาณ ในประเด็นที่นักวิจัยได้พูดคุยกับผู้ทรงคุณวุฒิแล้วได้มีการซักถามในประเด็นนั้นๆ เพื่อให้ข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีความชัดเจน และสื่อถึงผู้พิจารณาของแหล่งทุนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งรายละเอียดของข้อเสนอโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีรายละเอียดดังภาคผนวก

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานทำให้เกิดโจทย์ชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร และและข้อเสนอโครงการวิจัยการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของ 4 ภาคี ได้แก่ 1) องค์กรชุมชนและประชาชน 2) กลุ่มเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 3) กลุ่มภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) กลุ่มนักวิชาการ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

บริบทฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชายฝั่งหรือมีอาณาเขตติดกับทะเล จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งด้านการประมง และการท่องเที่ยว และมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และแปรรูปผลผลิตการประมง ส่วนพื้นที่ภาคพื้นดินหรือภูเขา จะมีฐานทรัพยากรเกี่ยวกับการเกษตร ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีฐานทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยวิสาหกิจชุมชนของจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

ในปี พ.ศ. 2546 – 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน จำนวน 60 โครงการ จำแนกเป็นด้านการอาหาร จำนวน 34 โครงการ ด้านผ้าทอและสิ่งประดิษฐ์จำนวน 10 โครงการ ด้านการตลาดจำนวน 3 โครงการ ด้านการประชาสัมพันธ์จำนวน 1 โครงการ ด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 โครงการ และด้านการเกษตรจำนวน 8 โครงการ สำหรับในปี พ.ศ.2550 กำลังดำเนินการ จำนวน 28 โครงการ จำแนกเป็นชุดโครงการพัฒนาอาชีพทางเลือกและทรัพยากรชายฝั่งจำนวน 10 โครงการผลิตภัณฑ์อาหารจำนวน 6 โครงการ และการท่องเที่ยวจำนวน 12 โครงการ

3. ผลการศึกษาบริบทชุมชนของบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชุมชนบ้านหนองจอกมีประชากร 129 ครอบครัว ประกอบด้วย คน 3 กลุ่ม คือ ไทยมุสลิม ประมาณร้อยละ 40 ไทยพุทธ ประมาณ ร้อยละ 40 และไทยดำประมาณร้อยละ 20 แต่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในมิติของฐานทรัพยากรและทุนทางสังคม พบว่า ฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำ และพื้นดินที่เป็นที่ลุ่ม คนในชุมชนมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลาจากปลาสร้อย การเพาะเห็ดฟางจากกากกะต่ายปาล์ม การปลูกผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ ในมิติของการพัฒนา พบว่า ชุมชนยังไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชน แต่มีผู้นำที่เข้มแข็ง

4. ผลการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

การพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดเวทีร่วมกับภาคี 4 ฝ่ายคือ 1) ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 2) ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ภาควิชาการ โดยได้จัดเวทีจำนวน 5 ครั้ง ได้ประเด็นโจทย์วิจัยพบประเด็นโจทย์วิจัยในมิติชุมชนตามความสนใจหรือกลุ่มอาชีพ ดังนี้

4.1 การรวมกลุ่มและการจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย การเพิ่มจำนวนกลุ่มหรือองค์กรชุมชน การสร้างผู้นำระดับกลุ่มเพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่าย การติดตามประเมินผล การสร้างสำนักชุมชนของสมาชิก การจัดทำแผนธุรกิจ และการจัดการฟุ้งตนเองอย่างยั่งยืน

4.2 การผลิตและการแปรรูป ประกอบด้วย แรงงานที่มีทักษะและผู้สืบทอดภูมิปัญญา การจัดการระบบการผลิตแบบโรงงาน การสร้างเครือข่ายการผลิต การจัดการด้านวัตถุดิบ การยืดอายุของผลิตภัณฑ์ การผลิตแบบครบวงจร และการควบคุมการผลิตให้ได้รับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

4.3 การตลาด ประกอบด้วย การเพิ่มช่องทางการตลาด การวางแผนทางการตลาด ความร่วมมือทางการตลาดระหว่างภาคธุรกิจกับชุมชน การตลาดที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

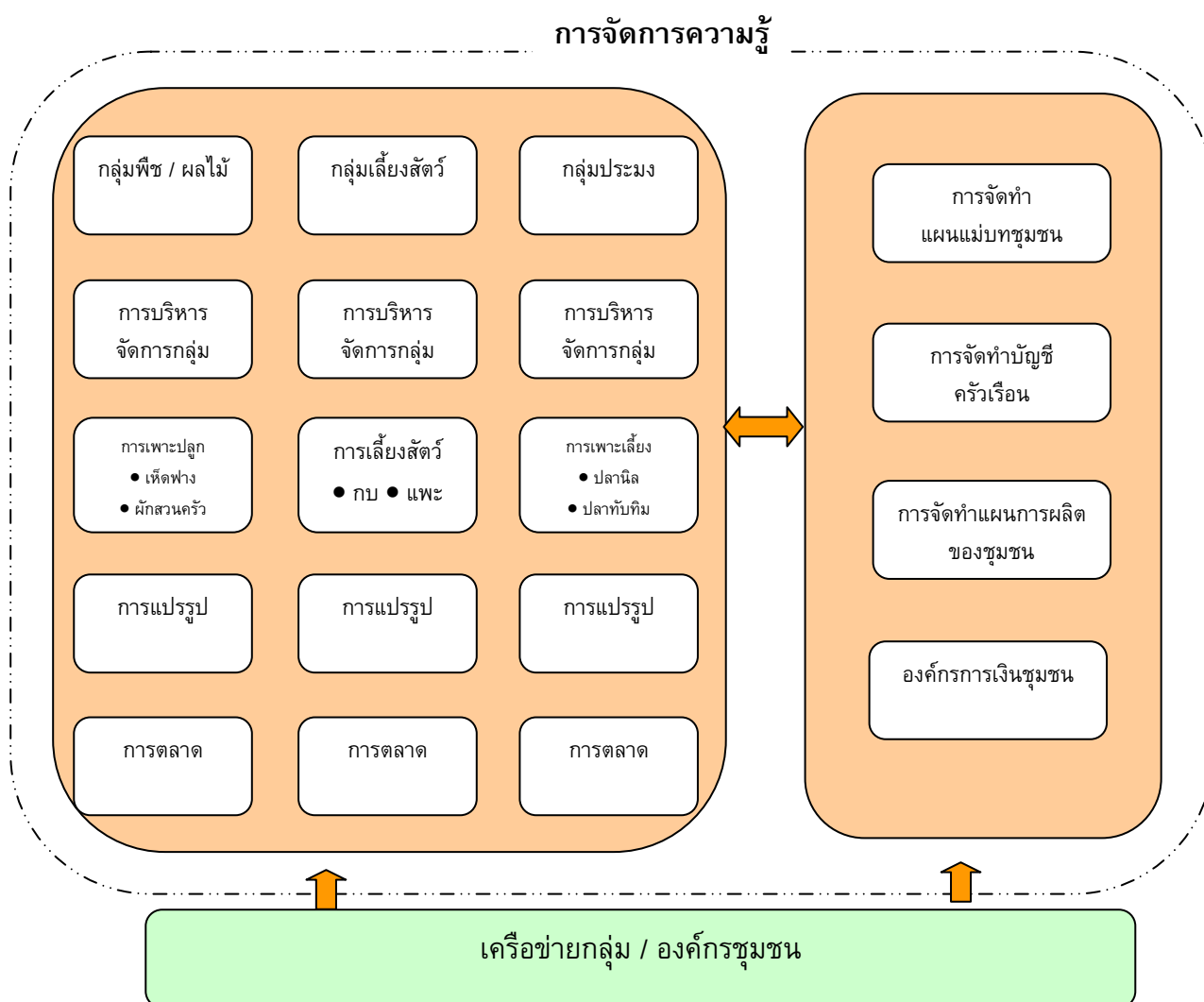
4.4 การเงินการบัญชี ประกอบด้วย การเชื่อมโยงกองทุนชุมชนกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ ระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี การติดตามประเมินผล และออกแบบระบบบัญชี ให้เหมาะสมกับกลุ่มชาวบ้าน

ในมิติชุมชนทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่พบประเด็นโจทย์ร่วม คือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

5. ผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย

ผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยใช้มิติพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองจอกเป็น
 โจทย์วิจัยได้ข้อเสนอโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็น
 ระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อจัดตั้ง
 กลุ่มองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ และครบวงจร 2) เพื่อ
 ทดลองรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร 3) เพื่อจัดทำแผน
 แม่บทชุมชนของชุมชน บ้านหนองจอก ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี และ4) เพื่อสรุป
 และถอดบทเรียน และมีกรอบคิดในการดำเนินงานดังนี้

**การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
 โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน**

ภาพที่ 5.1 กรอบคิดในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ
 และครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น

1.1 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือนทั้งนี้เพื่อที่ครัวเรือนจะได้เรียนรู้เรื่องราวรายรับ และรายจ่ายของครัวเรือน รวมทั้งใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในโอกาสต่อไป

1.2 ควรสนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนแม่บทชุมชน ทั้งนี้เพื่อที่ครัวเรือนจะได้มองชุมชนในองค์รวม และมีแนวทางในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งชุมชนจะได้มีแผนการผลิต แผนการตลาด ของชุมชน เป็นต้น

1.3 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น รวมทั้งให้จดทะเบียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อที่หน่วยงานดังกล่าวจะได้กระตุ้นหรือสนับสนุนการดำเนินงานในมิติต่างๆต่อไป

1.4 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพของชุมชนตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยคำนึงถึงมิติของฐานทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชน

1.5 ควรเชื่อมโยงกับภาคีร่วมพัฒนาทุกภาคส่วน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ร่วมทำงานกับชาวบ้าน กลุ่มและองค์กรชน ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย

2.1 ควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการค้นหาวัดกรรมการเลี้ยงปลาในกระชังอย่างครบวงจร ตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

2.2 ควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกากทะเลลายปาล์ม เช่น การเพาะเห็ดชนิดต่างๆ การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำเป็นถ่านเชื้อเพลิง เป็นต้น

2.3 ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นอย่างครบวงจร โดยเน้นการตลาดที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว หรือการตลาดเชิงสังคม (Social Marketing) เป็นต้น

2.4 ควรสนับสนุนการวิจัย การศึกษาความเป็นไปได้ในเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านหนองจอก เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มปลา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (มรภ.). (2547). รายงานการประเมินผลสถานภาพและผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพสหกรณ์ปี พ.ศ. 2544 – 2545 กรณีศึกษาเชิงลึก 48 กลุ่ม 4 ภูมิภาค ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร.
- กองแผนและงบประมาณ. (2548). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2548 – 2552. สุราษฎร์ธานี : องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- เดชา เกียรติศิริ และคณะ. (2546). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยผ้าทอพื้นบ้านทุกภูมิภาค โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิจกรรมส่งเสริมงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ระดับชุมชนในผ้าทอพื้นบ้านทุกภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ปรมัตถ์ โปดาพล และวลัยวรรณ การะเกษ. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพสตรีบ้านโนนศึกษา ตำบลอุดม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : สำนักวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ปจรรย์ ผลประเสริฐ และคณะ. (2546). รูปแบบและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหนองเหมือด ตำบลแสนตอ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- พรรณี นุกุลคาม และคณะ. (2543). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ศึกษากรณี : ธุรกิจอุตสาหกรรมแปรรูปกล้วยในจังหวัดพิษณุโลก.พิษณุโลก: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา, ไพโรจน์ ลิมศิริสกุลวงศ์ และสุชิน ปลีหะจินดา. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย โครงการย่อยที่ 6 สถานภาพและแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชน.กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระศักดิ์ ตูลยาพร, จันทร์เพ็ญ ชิดเชื้อ และวไลพร สุขสมภักดิ์. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย โครงการย่อยที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในเขตภาคใต้. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- สมบัติ คชสิทธิ์ และประภา วีระกาญจน์. (2547). รายงานสรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาประเภทอาหารและเครื่องดื่มในภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ.

เสรี พงศ์พิศ. (2546). ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไท.

<http://smce.doe.go.th/smce/html/mysiteReportAcc2549/RecordAccpage28044.htm>

(15 พฤษภาคม 2549)

<http://www.thaitambon.com/OPC2546/Suratthani.htm> (19 พฤษภาคม 2549)

ภาคผนวก ก

ภาพกิจกรรม

เวทีการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
วันจันทร์ที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2550 ณ ห้องศรีวิชัย ชั้น 3
อาคารกาญจนาภิเษกอนุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เวทีการพัฒนาชุดุ้ทโย้ว้จ้การบ้ร้ทาจั้การว้สาห้ก้จ้ชุมชนของจ้หว้ดสุรสาฐุ้รธานี
วันอ้งคาร์ท้ 3 เมษายน พ.ศ. 2550 ณ ห้องศ้รว้ช้ อ้การกาญจนาภ้เชกอนุสรณ์
มหาวิทยาฬัยราชภัฏสุรสาฐุ้รธานี

เวทีการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2550 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะท้อน
ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เวทีการพัฒนาชุดโจทย์วิจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
วันที่ 9 กรกฎาคม 2550 ณ ศาลาประชาคมบ้านหนองจอก
ตำบลท่าสะท้อน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เวทีการพัฒนาชุดโจทย์วิจัย การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
วันที่ 9 กรกฎาคม 2550 ณ ศาลาประชาคมบ้านหนองจอก
ตำบลท่าสะท้อน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน**

**ชื่อเรื่อง : การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร
โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน**

ผศ.สมศักดิ์ ขอบตรงและคณะ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ถนนสุราษฎร์ธานี ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100
โทรศัพท์ 077-355-680

เสนอต่อ

- ผู้ร่วมวิจัย** ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ บุญล้ำ
หน่วยงาน โปรแกรมสัตวบาล
 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ผู้ร่วมวิจัย** ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา ไหมเครือแก้ว
หน่วยงาน โปรแกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ร่วมวิจัย นายพิชัย สุขวุ่น
หน่วยงาน โปรแกรมศิลปกรรม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

3. ได้เสนอโครงการนี้ หรือโครงการที่มีส่วนเหมือนกับเรื่องนี้บางส่วนเพื่อขอทุนต่อแหล่งอื่นที่ใดบ้าง

- ☒ ไม่ได้เสนอต่อแหล่งทุนอื่น
- ☐ เสนอต่อ
- ☐ ชื่อโครงการที่เสนอ :
- ☐ กำหนดทราบผล (หรือสถานภาพเท่าที่ทราบ)

5. ระยะเวลาดำเนินงาน 12 เดือน

เสนอต่อ เมื่อวันที่ :

ลงนาม ผู้เสนอโครงการ

รายละเอียดของข้อเสนอโครงการ

1.บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน” โดยการจัดการความรู้ของชุมชน ซึ่งกำหนดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมที่กำหนดให้คนในชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การทดลองปฏิบัติ การสรุปและถอดบทเรียน ซึ่งอาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของท้องถิ่น บนเงื่อนไขของแผนแม่บทชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ภายใต้การหนุนเสริมของภาคีร่วมพัฒนา 4 ฝ่ายประกอบด้วย 1) ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 2) ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ภาควิชาการ

ความจำเป็นที่ดำเนินโครงการดังกล่าวเพราะเหตุผลว่า การแก้ปัญหาความยากจนของหมู่บ้านตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ยังเป็นนามธรรมดังนั้นจึงต้องแปลงไปสู่รูปธรรม ในรูปของชุมชนนักปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อที่ชุมชนดังกล่าวจะได้เป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการถอดบทเรียนเพื่อการขยายผลต่อไป

ชุมชนบ้านหนองจอกมีประชากร 129 ครัวเรือน ประกอบด้วย คน 3 กลุ่มคือ ไทยมุสลิม ประมาณร้อยละ 40 ไทยพุทธ ประมาณ ร้อยละ 40 และไทยดำประมาณร้อยละ 20 ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำตาปี และมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลาจากปลาสร้อย การเพาะเห็ดฟางจากกากทะลายปาล์ม การปลูกผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ เป็นต้น และมีผู้นำที่เข้มแข็ง แต่ชุมชนดังกล่าวก็ประสบปัญหาความยากจนจากการประกอบอาชีพ กล่าวคือ 1) กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง พันธุ์ปลา อาหาร และการตลาด ทุกขั้นตอนขึ้นอยู่กับบริษัทซีพี 2) กลุ่มอาชีพรับจ้าง คนในชุมชนร้อยละ 50 จะทำงานโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งแรงงานที่อยู่ในระบบไม่ได้ จะเป็นบุคคลที่ว่างงาน และ 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตการเกษตร ในมิติของการพัฒนา พบว่าชุมชนยังไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชน เป็นปัจจัยให้ระบบการผลิตหรือแปรรูปผลผลิตทางด้านการเกษตรและการประมงของชุมชนขาดความสมดุล

เพื่อให้ชุมชนบ้านหนองจอกหลุดพ้นจากความยากจนและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนดังกล่าวเป็นหมู่บ้านต้นแบบของการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบูรณาการกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

2. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

สำนักงานและคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาฯ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขมีความเข้มแข็งและประเทศมั่นคง การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดความพอเพียง การพึ่งตนเองได้ และการพึ่งพากันและกันอย่างเอื้ออาทรในระดับชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรูปธรรมรัฐบาลได้กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัด เกี่ยวกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ย่อยคือ เศรษฐกิจพอเพียง ผลผลิตขั้นชุมชน การส่งเสริมการค้าขาย การบริการประชาชน ซึ่งในส่วนของยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงจะเน้น 1) กลยุทธ์สนับสนุนและส่งเสริมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยในภาคการเกษตร 2) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเกษตร และ 3) พัฒนาให้ความรู้และเทคนิควิธีการในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ผลผลิตขั้นชุมชนจะเน้นพัฒนาผลผลิตขั้นที่เข้มแข็งและเป็นฐานรายได้เพื่อยกระดับรายได้ ของคนในชุมชน โดยการพัฒนา Branding และ Packaging วิจัยและพัฒนาผลผลิตขั้น เพิ่มพูนความรู้และทักษะฝีมือ และส่งเสริมการสร้างแผนผลิตขั้นชุมชนในลักษณะ Supply chain เป็น Cluster

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข โดยกำหนดให้หมู่บ้านหรือชุมชนจัดทำแผนปรากฏว่ามีหมู่บ้านได้จัดทำแผน 1,149 หมู่บ้านและไม่จัดทำแผน 51 หมู่บ้าน ซึ่งแผนที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดทำทั้งหมดเป็นแผนพัฒนาโดยทั่วไปยังไม่ปรากฏแผนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมองมิติชุมชนในองค์รวม ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีจึงจัดทำโครงการการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจรด้วยการสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนเป็นองค์กรชุมชนและพัฒนากลุ่มผลิตขั้นชุมชนและท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงทุนชุมชนเป็นฐานการพัฒนา ได้แก่ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนโภคทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับภาครัฐร่วมพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มภาคราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม และกลุ่มภาควิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ บนพื้นฐานของความพอเพียงหรือพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน รวมทั้งผลการพัฒนาจะเป็นต้นแบบการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ

พอเพียงให้ชุมชน ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้งานโดยให้ชุมชนได้ศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนต้นแบบแห่งความสำเร็จด้วยตนเอง

ชุมชนบ้านหนองจอกมีประชากร 129 ครัวเรือน ประกอบด้วย คน 3 กลุ่ม คือ ไทยมุสลิม ประมาณร้อยละ 40 ไทยพุทธ ประมาณ ร้อยละ 40 และไทยดำประมาณร้อยละ 20 แต่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในมิติของฐานทรัพยากรและทุนทางสังคม พบว่า ฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำ และพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม คนในชุมชนมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง การทำน้ำปลาจากปลาสร้อย การเพาะเห็ดฟางจากกากทะลายน้ำปลา การปลูกผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ เป็นต้น และมีผู้นำที่เข้มแข็ง ในมิติคุณภาพชีวิตพบว่า ชุมชนบ้านหนองจอกประสบปัญหาความยากจน จากการประกอบอาชีพ กล่าวคือ 1) กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง พันธุ์ปลา อาหาร และการตลาด ทุกขั้นตอนขึ้นอยู่กับบริษัทซีพี 2) กลุ่มอาชีพรับจ้าง คนในชุมชนร้อยละ 50 จะทำงานโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งแรงงานที่อยู่ในระบบไม่ได้ จะเป็นบุคคลที่ว่างงาน และ 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตการเกษตร ในมิติของการพัฒนา พบว่า ชุมชนยังไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชน เป็นปัจจัยให้ระบบการผลิตหรือแปรรูปผลผลิตทางด้านการเกษตรและการประมงของชุมชนขาดความสมดุล

เพื่อให้ชุมชนบ้านหนองจอกหลุดพ้นจากความยากจนและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นต้นแบบของการพัฒนา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งบูรณาการกับยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดในการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพโดยกระบวนการจัดการความรู้ จึงควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้หมู่บ้านดังกล่าวเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

3.วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ และครบวงจร
2. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร
3. เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชน บ้านหนองจอก ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน

จ.สุราษฎร์ธานี

4. เพื่อสรุปและถอดบทเรียน

วิธีดำเนินงาน

1.ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

1.1 จัดเวทีนอกรอบ

1.2 จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชน

1.3 จัดเวทีเปิดตัวโครงการ สรรหาและคัดเลือกกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเข้าร่วมโครงการ

2.ขั้นดำเนินงาน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

2.1 จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน

2.2 อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)

2.3 นำเสนอแผนต่อชุมชน

2.4 จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดทำแผนธุรกิจ

2.5 จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

2.6 การจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.7 อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

2.8 นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน

2.9การเชื่อมร้อยกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชนเพื่อบูรณาการ

เป็นองค์รวม

3.ขั้นสรุปและถอดบทเรียน

3.1 สรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน

3.2 การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

3.3 การจัดทำวีซีดี การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

4. กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.1 แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
1. เพื่อจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชน เกี่ยวกับการ ดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชนอย่างเป็น ระบบและครบวงจร	1.1 การรวมกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน	1.1 จัดเวทีนอกรอบประชุม แกนนำ	ต.ค. 50	1 วัน	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรงและคณะ
		1.2 จัดเวทีประชุมระดม ความคิดเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือก กลุ่มอาชีพของชุมชน	ต.ค. 50	1 วัน	
		1.3 จัดเวทีเปิดตัวโครงการ สรรหาและคัดเลือกบุคคล เข้าร่วมโครงการ	ต.ค. 50	1 วัน	
2. เพื่อทดลอง รูปแบบการบริหาร จัดการกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนอย่างเป็น ระบบครบวงจร	2.1 ทดลองรูปแบบ การบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบและ ครบวงจร	2.1 จัดเวทีแกนนำเพื่อการ วางแผน	พ.ย. 50	1 วัน	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรงและคณะ
		2.2 อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)	พ.ย. 50	3 วัน	
		2.3 นำเสนอแผนธุรกิจต่อ ชุมชน	พ.ย. 50 ธ.ค. 50	1 วัน 1 วัน	
		2.4 จัดสรรเงินงบประมาณ สนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชน ที่จัดทำแผนธุรกิจ	ม.ค. – ก.ค. 51	1 วัน	
		2.5 จัดกิจกรรมหนุนเสริม ด้านความรู้เพื่อสนับสนุน การดำเนินงาน			
3. เพื่อจัดทำแผน แม่บทชุมชนของ ชุมชนบ้าน หนองจอก ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี	3.1การจัดทำแผน แม่บทชุมชน	3.1การจัดทำบัญชีครัวเรือน	ม.ค. 51	1 วัน	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรงและคณะ
		3.2อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน	ก.พ. 51	3 วัน	
		3.3 นำเสนอแผนแม่บท ชุมชนต่อชุมชน	มี.ค. 51	3 วัน	
		3.4การเชื่อมโยงกิจกรรม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับ แผนแม่บทชุมชนเพื่อ บูรณาการเป็นองค์รวม	เม.ย. 51	2 วัน	

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
4. เพื่อสรุปและถอด บทเรียน	4.1 การถอด บทเรียนและ เผยแพร่	4.1 สรุปองค์ความรู้และ ถอดบทเรียน	ส.ค. 51	2 วัน	ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรงและคณะ
		4.2 การจัดทำคู่มือการ พัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบ วงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชน เป็นฐาน	ก.ย. 51	2 วัน	
		4.3 การจัดทำซีดี การ พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บท ชุมชน	ก.ย. 51	2 วัน	

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงเวลา (แบ่งเป็นราย 6 เดือน)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
6 เดือนที่1	1. จัดเวทีนอกรอบ	กลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของท้องถิ่น
	2. จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ คัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชน	จำนวนอาชีพที่ควรจะสนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนดำเนินการทดลอง
	3.จัดเวทีเปิดตัวโครงการ สรรหาและคัดเลือกกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนเข้าร่วมโครงการ	ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมโครงการ
	4. จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน	แผนปฏิบัติการการดำเนินงานของโครงการในส่วน ของชุมชน
	5. อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)	แผนธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
	6. นำเสนอแผนต่อชุมชน	การรับรู้ของชุมชนและสัญญาประชาคม
	7. จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่ จัดทำแผนธุรกิจ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีทุนในการดำเนินงานตามแผน ธุรกิจ
	8.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามแผน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆตามแผนธุรกิจ

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	9.จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มที่เป็นชุมชนนักปฏิบัติ
6เดือนที่ 2	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามแผน (ต่อ)	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆตามแผนธุรกิจ (ต่อ)
	2.จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน (ต่อ)	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มที่เป็นชุมชนนักปฏิบัติ (ต่อ)
	3.การจัดทำบัญชีครัวเรือน	ครัวเรือนได้เรียนรู้ รายรับ รายจ่าย
	4.อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน	ผู้นำชุมชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน
	5.นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน	ชุมชนบ้านหนองจอกมีแผนพัฒนาชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน
	6.การเชื่อมร้อยกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชน เพื่อบูรณาการเป็นองค์รวมสรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน	การผลิตของชุมชนบ้านหนองจอกเป็นไปตามแผนแม่บทชุมชน
	7.การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน	จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน
	8. การจัดทำซีดี การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน	สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

6. แนวทาง/ขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสมมุติฐานการวิจัย พื้นที่ที่ศึกษา และวิธีการวางแผนการดำเนินงานรวมทั้งวิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) วิธีการเก็บข้อมูล ฯลฯ

6.1 สมมุติฐานของการวิจัย

ชุมชนบ้านหนองจอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะหลุดพ้นจากความยากจนและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น คนในชุมชนจะต้องจัดทำบัญชีครัวเรือน และแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง รวมทั้งรวมกลุ่มอาชีพโดยจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จัดการผลิตหรือแปรรูปอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยอาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.2 พื้นที่ศึกษา

คือพื้นที่ชุมชนบ้านหนองจอก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.3 การวางแผนดำเนินงาน

1. ขั้นตอนเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

1.1 จัดเวทีนอกรอบ

1.2 จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชน

1.3 จัดเวทีเปิดตัวโครงการ สรรหาและคัดเลือกกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเข้าร่วมโครงการ

2. ขั้นตอนดำเนินงาน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้

2.1 จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน

2.2 อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)

2.3 นำเสนอแผนต่อชุมชน

2.4 จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดทำแผนธุรกิจ

2.5 จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

2.6 การจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.7 อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

2.8 นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน

2.9 การเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชน เพื่อบูรณาการเป็นองค์รวม

3. ขั้นสรุปและถอดบทเรียน

3.1 สรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน

3.2 การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน

3.3 การจัดทำวีซีดี การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

6.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ และครบวงจร **ใช้วิธีการ**

- จัดเวทีนอกรอบประชุมแกนนำชุมชน จำนวน 10 คนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำโครงการ

- จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพของชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่ม จำนวน 5 กลุ่มอาชีพ

- จัดเวทีเปิดตัวโครงการ สรรหาและคัดเลือกกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเข้าร่วมโครงการ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร **ใช้วิธีการ**

- จัดเวทีแกนนำเพื่อการวางแผน
- อบรมแกนนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan)
- นำเสนอแผนธุรกิจต่อชุมชน
- จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดทำแผนธุรกิจ
- จัดกิจกรรมหนุนเสริมด้านความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์ 3 เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชน บ้านหนองจอก ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี **ใช้วิธีการ**

- การจัดเวทีชี้แจงการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- อบรมแกนนำเกี่ยวกับ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน
- นำเสนอแผนแม่บทชุมชนต่อชุมชน
- การเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชน เพื่อบูรณาการเป็นองค์รวม

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อสรุปและถอดบทเรียน **ใช้วิธีการ**

- การจัดเวทีสรุปองค์ความรู้และถอดบทเรียน
- การจัดทำคู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน
- การจัดทำวีซีดี การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อดำเนินงานเสร็จที่เป็นรูปธรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

- 1) กลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและครบวงจร จำนวน 5 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกอย่างน้อย 50 คน รวมทั้งหมดจำนวน 50 คน
- 2) คราวเรือนร้อยละ 80 ของชุมชนจะเรียนรู้ระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- 3) ชุมชนทำสะอาดจะมีแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองที่ผ่านกระบวนการประชาคมของชุมชนจำนวน 1 แผน
- 4) คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็น ระบบและครบวงจร โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน จำนวน 500 เล่ม
- 5) แผนชีวิตต้นแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวน 500 แผน
- 6) แผนชีวิตต้นแบบการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 500 แผน

8. กระบวนการผลักดันผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์

- 1) การจัดประชุมนำเสนอผลการวิจัยการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ต่อที่ประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 1 ครั้ง
- 2) การจัดประชุมนำเสนอผลการวิจัยการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นฐาน ต่อที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ครั้ง

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ชอบตรง (Ass. SOMSAK CHOBTRONG)
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
โทรศัพท์ : 0-7735-5680 โทรสาร : 0-7735-5680 โทรศัพท์เคลื่อนที่ : 0-1326-9829
E-mail Address: somsak@sru.ac.th
ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 272 หมู่ที่ 9 ต.ขุนทะเล อ.เมือง
จ.สุราษฎร์ธานี 84100
2. วุฒิการศึกษา :
กศ.บ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
น.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
กศ.ม.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
พบ.ม.สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. ประสบการณ์และผลงาน :
คณบดีคณะครุศาสตร์
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
ผู้จัดการร้านค้าสหกรณ์
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน
4. วิชาที่บรรยาย :
การบริหารทรัพยากรมนุษย์
การเป็นหัวหน้างาน
การสอนงาน
การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน
การวิจัยธุรกิจ
นวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง
5. ประสบการณ์ในการวิจัย :
สมศักดิ์ ชอบตรง. การศึกษาปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม

ประสบการณ์ชีวิตในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี.สุราษฎร์ธานี:สถาบัน
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2526.

สมศักดิ์ ชอบตง. การสำรวจสถานฝึกงานอาชีพในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ
ชุมพร.สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2530.

สมศักดิ์ ชอบตง และคณะ. ความคิดเห็นของชาวสุราษฎร์ธานีที่มีต่องานแสดง
สินค้า Southern Expo 2003.สุราษฎร์ธานี:สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี,2546.

สมศักดิ์ ชอบตง และคณะ. ความคิดเห็นของประชาชนชาวภาคใต้เกี่ยวกับ
โรคซาร์ส.สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2546.

สมศักดิ์ ชอบตง และคณะ. ความคิดเห็นของประชาชนชาวสุราษฎร์ธานีที่มีต่อ
ปัญหายาเสพติด. สุราษฎร์ธานี:สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2546.

สมศักดิ์ ชอบตงและคณะ. ความคิดเห็นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อปัญหา
ยาเสพติด. สุราษฎร์ธานี:สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2546.

สมศักดิ์ ชอบตงและคณะ. รายงานการติดตามผลบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2545 – 2546,สุราษฎร์ธานี:สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี,2546.

สมศักดิ์ ชอบตง. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์สถาบัน
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2547.

สมศักดิ์ ชอบตง.การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบประกัน
คุณภาพงานวิจัยแบบบูรณาการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,
2549.

สมศักดิ์ ชอบตง. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่าย
วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชนในอาหารแปรรูปของภาคใต้:มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2549.

สมศักดิ์ ชอบตง. อิทธิพลของทุนชุมชนต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน
สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2550 (กำลังดำเนินการ)

6. การบริหารจัดการงานวิจัย

1) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

2) ผู้ประสานงานกลุ่มสถาบันราชภัฏภาคใต้ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม

เพื่อพัฒนาการเพิ่มมูลค่าผ้าทอพื้นบ้านทุกภูมิภาค และอาหารแปรรูปพื้นบ้าน

4 เครือข่ายผลิตภัณฑ์

3) ผู้ประสานงานกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ ชุดโครงการวิจัยปฏิบัติการ

แบบมีส่วน

ร่วมเพื่อพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ในผ้าทอพื้นบ้าน และหัตถกรรมจักสาน

4) ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่าย

วิสาหกิจชุมชน ระดับชุมชนในอาหารแปรรูปของภาคใต้

ประวัติผู้ช่วยนักวิจัย

1. ชื่อ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ บุญล้ำ (Mr. Sophol Boonlum)

ตำแหน่งปัจจุบัน

ประธานโปรแกรมวิชา สัตวบาล

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ถนน สุราษฎร์ – นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
รหัสไปรษณีย์ 84100 โทรศัพท์สำนักงาน 0-7735-5466 ต่อ 372

โทรศัพท์มือถือ 08-1087-2300 โทรสาร 0-7735-5636 Email sophol@sru.ac.th

2. ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาสัตวบาล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คณะเกษตรศาสตร์บางพระ ชลบุรี

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาสัตวปีกและสาขาสัตว์ใหญ่

3. ประสบการณ์วิจัย

1) พ.ศ. 2542 : ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ในอาหาร
ไก่ไข่ : หัวหน้าโครงการ

2) พ.ศ. 2543 : การพัฒนาดินสำเร็จรูปในการผลิตไข่เค็มไชยา : รับผิดชอบ
บริบทไข่เค็มไชยา : หัวหน้าโครงการ

- 3) พ.ศ. 2544 : ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ต่ออัตราการเจริญเติบโตและส่วนประกอบซากของไก่พื้นเมือง ภาคใต้ : หัวหน้าโครงการ
- 4) พ.ศ. 2545 : ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ต่ออัตราการเจริญเติบโตและส่วนประกอบซากของเป็ดเทศเทศผู้ : หัวหน้าโครงการ
- 5) พ.ศ. 2546 : ผลของระดับโปรตีนที่เหมาะสมต่อสมรรถภาพการผลิตและส่วนประกอบซากไก่พื้นเมืองภาคใต้ : หัวหน้าโครงการ
- 6) พ.ศ. 2547 : โครงการบูรณาการการจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ไขความยากจน กรณีศึกษา : เกษตรกรที่มีอาชีพเลี้ยงเป็ด ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี : หัวหน้าโครงการ
- 7) พ.ศ. 2548 : ผลของระดับเกลือในอาหารไก่ไข่ที่มีผลต่อสมรรถภาพการผลิตและคุณภาพไข่ : หัวหน้าโครงการ

4. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน

- 1) ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ในอาหารไก่ไข่ ปีที่พิมพ์ 2542 การเผยแพร่ รวมบทคัดย่อสำนักวิจัยและบริการวิชาการ 2542 แหล่งทุนสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 2) การพัฒนาดินสำเร็จรูปในการผลิตไข่เค็มไชยา: กรณีศึกษา บริบท ไข่เค็มไชยา ปีที่พิมพ์ 2544 การเผยแพร่ เอกสารเผยแพร่วิสาหกิจชุมชนสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ แหล่งทุนสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
- 3) ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ต่ออัตราการเจริญเติบโตและส่วนประกอบซากของไก่พื้นเมืองภาคใต้ ปีที่พิมพ์ 2547 การเผยแพร่ รวมบทคัดย่อสำนักวิจัยและบริการวิชาการ พ.ศ. 2543-2546 แหล่งทุนสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 4) ผลของการใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันระดับต่างๆ ต่ออัตราการเจริญเติบโตและส่วนประกอบซากของเป็ดเทศเทศผู้ ปีที่พิมพ์ 2547 การเผยแพร่ International Symposium on Animal and Plant Production for Food and Environment Security August 2004 Bangkok, Thailand.วารสารบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีวารสารราชภัฏวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา แหล่งทุน โครงการ พวส.
- 5) ผลของระดับโปรตีนที่เหมาะสมต่อสมรรถภาพการผลิตและส่วนประกอบซากไก่พื้นเมืองภาคใต้ ปีที่พิมพ์ 2547 การเผยแพร่ รวมบทคัดย่อสำนักวิจัยและ

- บริการวิชาการ พ.ศ. 2546-2547 แหล่งทุน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 6) โครงการบูรณาการบริหารจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ไขความยากจน กรณีศึกษา : เกษตรกรที่มีอาชีพเลี้ยงเป็ด ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีที่พิมพ์ 2547
- การเผยแพร่ เอกสารเผยแพร่งานวิจัยเชิงปฏิบัติการเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏและวารสารวิจัยสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 7) ผลของระดับเกลือในอาหารไก่ไข่ที่มีผลต่อสมรรถภาพการผลิตและคุณภาพไข่ ปีที่พิมพ์ 2548 การเผยแพร่ วารสารวิจัยสำนักวิจัยและพัฒนา แหล่งทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ประวัติผู้ช่วยนักวิจัย

1. ชื่อ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา ไหมเครือแก้ว (Mrs. Sukanya Mhaicruakaew)

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประธานโปรแกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โทรศัพท์ 077-355466 ต่อ 384 , 09-6504689 โทรสาร 077-355636 E-mail sukanya@sru.ac.th

2. ประวัติการศึกษา

วทม. เทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

3. ประสบการณ์ในงานวิจัย (หัวหน้าโครงการ)

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2545. แนวทางยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรณีศึกษา การผลิตไข่เค็มไชยาทุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร.

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2546. การพัฒนาคุณภาพไวน์เงาะ ทุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี.

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2547. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเงาะ พุนจาก
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี.

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2547. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภท
อาหารและเครื่องดื่ม กรณีศึกษา การผลิตไตปลาควั่นแห้ง พุนจาก
คณะอนุกรรมการมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ในคณะกรรมการ
อำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2547. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร
และเครื่องดื่ม กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปลูกจันทร์เทศ
พุนจากคณะอนุกรรมการมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ใน
คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2548. คุณค่าทางโภชนาการของข้าวยาอาหาร
สุขภาพจาก ท้องภาคถิ่นใต้สู่ครัวโลก กรณีศึกษา อำเภอเมืองจังหวัด
สุราษฎร์ธานี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ กรุงเทพมหานคร. (อยู่ใน
ระหว่างดำเนินการ).

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2548. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเงาะ
สู่ชุมชน พุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาเครือข่ายภาคใต้ตอนบน
นครศรีธรรมราช (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

งานวิจัยที่ตีพิมพ์

สุกัญญา ไหมเครือแก้ว และคณะ. 2547. แนวทางยกระดับภูมิปัญญาอาหาร
ท้องถิ่น กรณีศึกษาไข่เค็มไชยา อาหาร FOOD JOURNAL
สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม- กันยายน กรุงเทพ.

การอบรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร การเขียนข้อเสนอการวิจัยเพื่อขอ
งบประมาณ ประจำปี 2550 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2-4 พฤศจิกายน
2548 จัดโดย สมาคมนักวิจัย ในความอุปถัมภ์ ของสภาวิจัยแห่งชาติ

ประวัติผู้ช่วยนักวิจัย

1. ชื่อ นายพิชัย สุขวุ่น (Mr. PICHAI SOOKWOON)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ / รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

สถานที่ติดต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 272 ถนนสุราษฎร์ – นาสาร

ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-7735-5680 , 08-72649517

ที่อยู่ (ที่บ้าน) 272/106 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ถนนสุราษฎร์ – นาสาร

ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

2. ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

3. ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวิถีชีวิตชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดเวียง ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

การใช้ส่วนประกอบไม้ยางพาราเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชน กรณีศึกษาชุมชนผู้ผลิตไข่เค็มไชยาและกลุ่มผู้ผลิตผืนเสื่อใบยางพารา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ค. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร ฯลฯ

หนังสือเรื่องสุนทรียภาพของชีวิต

ง. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

1. ศิลปกรรม
2. ศิลปะเชิงพุทธศาสนา

จ. ภาระงานในปัจจุบัน

งานประจำ

- หัวหน้าวิชาศิลปกรรม
- รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

